

UČITELJEV GLAS

TEACHER'S VOICE

Z veseljem vpeljujemo novo oblikovno postavitev rubrike Učiteljev glas (ki bo spremljala vsako številko revije, ne le dvojnih) z naslednjimi pomembnimi vsebinami: timski duh in evalvacijska naravnost učečih se skupnosti, medvrstniška solidarnost ter osmišljanje in nadgrajevanje sociometrične preizkušnje s sodelovalnimi aktivnostmi in socialnimi igrami, ki prispevajo k večji dobrobiti otrok. Iz primerov je razvidno, da so ključni pedagoški izzivi skupni tako vrtcem in osnovnim šolam kot tudi gimnazijam in drugim srednjim šolam.

-
- 43 SOCIOMETRIČNA PREIZKUŠNJA IN SAMOEVALVACIJA UČENCA**
Sociometric Test and Student's Self-assessment
Anka Zupančič
- 48 SAMOEVALVACIJA NI PROJEKT**
Self-assessment is not a Project
Lidija Svet
- 52 DVOJEZIČNA SREDNJA ŠOLA KOT UČEČA SE SKUPNOST**
The Bilingual Secondary School as a Learning Community
Alenka Lovrenčec
- 54 VKLJUČITEV CELOTNEGA KOLEKTIVA OSNOVNE ŠOLE V HETEROGENE UČEČE SE SKUPNOSTI**
Inclusion of All Primary School Employees in Heterogeneous Learning Communities
Bogdana Drozg Onič
- 60 ZATE SEM TU!TOR – TUTORSTVO NA PODRUŽNICI OSNOVNE ŠOLE**
I Am Here for You! – Tutorship at the Primary School
Teja Razpotnik
- 64 O DOBROBITI PROSTOVOLJNEGA DELA V OSNOVNIH ŠOLAH**
On the Benefits of Volunteer Work in Primary Schools
Janja Hanžel

SOCIOMETRIČNA PREIZKUŠNJA IN SAMOEVALVACIJA UČENCA

»Socialni odnosi imajo moč, da spodbujajo (ali zavirajo) učna prizadevanja učencev, so pa obenem izjemno pomembni sami po sebi.«

(Košir, 2013)

To učitelja spodbudi k raziskovanju dinamike skupine in posameznikov. Ameriški psiholog J. L. Moreno je že leta 1934 v svojem svetovno znanem delu *Who Shall Survive?* predstavil novo metodo raziskovanja socialnih odnosov – sociometrijo –, ki se je hitro razširila po vsem svetu. Učencem postavimo vprašanje, na katerega odgovorijo z izborom ene ali več oseb. Po opravljenih izbirah raziskovalec (učitelj) najprej oblikuje in izpolni sociometrično tabelo. Nato pa na podlagi dobljenih podatkov izriše sociogram. Obstajajo številne različice sociometrične preizkušnje, tako glede na postopek izbiranja sošolcev (najpogosteje se uporablja imenovanje ali ocenjevanje sošolcev) kot tudi glede na uporabljen sociometrični kriterij, tj. vprašanje, ki ga postavimo učencem. Sociometrična preizkušnja je eden izmed načinov, da učitelj pridobi informacije o medvrstniških odnosih. Vendar to ni dovolj, treba je pridobiti informacije o doživljanju odnosov vsakega posameznega učenca in vključiti tudi učiteljeva opažanja razredne dinamike.

V prvem delu bom izhajala iz dejstva, da je učitelj pomemben oblikovalec razredne dinamike. Spraševala se bom, zakaj se učitelj ali šola odločita za uvajanje sprememb. V drugem delu bom predstavila nastanek novega vprašalnika ter nakazala nekatere kontroverzne vidike njegove nepremišljene ali napačne uporabe. V zaključku bom navedla primere iz lastne prakse. Prizadevala sem si prikazati, kako pomembno vlogo ima socialni vidik delovanja učencev v šoli.

Na razredni ravni ima kritičen, urejen, razumevajoč in deloven učitelj vpliv na dinamiko odnosov med učenci. Od njega to zahteva nenehno samorefleksijo. MacGilchrist (2004) pravi, da je pri poučevanju obvezna sistematična refleksija prakse, saj se na teh podlagah osebno in kolektivno razvija. To je srčika tistega, kar poimenujemo strokovnost.

Učitelj, ki redno izvaja samorefleksijo, tudi profesionalno napreduje. Prepoznava svoje dobre lastnosti in si jih upa uporabiti pri delu z učenci. Prepoznava tudi napake in jih odpravi.

Učitelj mora biti tudi pogumen in si drzniti uvajati spremembe zunaj ustaljene rutine. Velenič Zuljan (2012) pravi, da ima učitelj vedno izbiro, ali bo svoje delo omejil na poučevanje, pripravo didaktičnih gradiv idr. ali pa si bo pri svojem delu prizadeval tudi za učenčevo celostno rast.

Erčulj (2010) navaja, da je usposobljenost za vodenje razreda ena najpomembnejših sestavin učiteljevega profesionalnega znanja. Povzemam nekaj načel:

1. Učitelj mora biti usposobljen za vodenje razreda.
2. Učitelj ne more vplivati na spremembe v družbi, lahko pa na lastne sposobnosti/kompetence za vodenje razreda. S tem zmanjšuje negativne vplive družbe.
3. Učitelj ima na voljo več izvorov moči, vendar morajo temeljiti na sistemu vrednot.
4. Vodenje razreda je tesno povezano z uspešnim poučevanjem.
5. Učitelj mora vedeti in jasno povedati, kaj pričakuje od učencev.
6. Učiteljevo vedenje mora biti skladno z vrednotami, ki jih oznanja.
7. Vodenje razreda je sistematična dejavnost, zato zahteva skrbno načrtovanje.
8. Če gre za hujše probleme, moramo v reševanje vključiti tudi starše in ustrezne službe.
9. Tudi tu velja načelo »skupaj smo močnejši«, zato je sodelovanje med učitelji izjemno pomembno.

PRIDOBIVANJE PODATKOV O VKLJUČENOSTI UČENCEV V SKUPINO

Ko sem začela delati v šoli, sem se znašla pred izzivom izvedbe sociometrične analize. Lotila sem se zbiranja podatkov. Učence sem vprašala, s kom bi želeli hoditi v paru. Pri začetnih analizah sem preštela število pozitivnih izbir in glede na to določila sociometrični položaj učenca. Toda to mi ni bilo dovolj. Nisem prepoznala, kdo je zavržen, prezrt, pa tudi kontroverzni učenci s to metodo niso bili prepoznani.

Gnala me je želja po izboljšanju lastne prakse. Začela sem brskati po literaturi in se podrobneje seznanjati s sociometrično preizkušnjo. Pečjak in Košir (2008, v Košir, 2013) prednost metode opredelita s tem, da poleg sociometričnega položaja vsakega posameznega učenca lahko ugotavljamo tudi:

- povezanost med posameznimi člani skupine (kdo koga izbira, kako se učenci povezujejo med seboj) ter
- stopnjo povezanosti (kohezivnosti) celotne skupine.

Oblikovanje novega vprašalnika je bilo premišljeno, kajti že vprašanje samo pomembno vpliva na rezultate. V prvem delu vprašalnika učenec navede tri sošolce, s katerimi se rad druži, možnost pa ima navesti tudi tri sošolce, s katerimi se ne druži rad. Za vse izbire navede tudi razloge. Namen pojasnila je pridobiti informacije o želenih in neželjenih oblikah vedenja, kot jih dojemajo otrokovi vrstniki.

► PRIMER VPRAŠALNIKA POZITIVNIH IN NEGATIVNIH IZBIR:

Naštej tri sošolce, s katerimi se najraje družiš, in na kratko utemelji svojo izbiro:

.....

ker

.....

.....

ker

.....

.....

ker

.....

Ali je kdo v razredu, s katerim se ne maraš družiti? Povej tudi zakaj.

.....

ker

.....

.....

ker

.....

.....

ker

.....

Omogoča tudi vpogled v oblike medvrstniškega nasilja, ki jih učitelj pri neposrednem delu z učenci težko zazna. Z vsemi pridobljenimi podatki je analiza bolj celostna in nam daje vpogled v razmišljanje posameznih otrok. Še vedno pa moramo imeti v mislih, da gre za posnetek trenutnega stanja, kjer otroci izražajo svoje subjektivno mnenje. Treba je upoštevati še opazovanje razrednika in preostalih učečih učiteljev. Zbrani podatki so namenjeni le interni uporabi.

Za zbiranje podatkov moramo v oddelku izbrati primeren trenutek. Ker so odnosi živi in se nenehno spreminjajo, ne smemo dati vprašalnika izpolnjevati takoj po sporu. V tem primeru bo trenutna konfliktna situacija premočno vplivala na posameznikove izbire. Ravno tako je neprimeren čas izvedbe obdobje pogostejših ocenjevanj, ko so učenci pod pritiskom.

POMEN SAMOOCENE UČENCA PRI INTERPRETACIJI PRIDOBLENIH PODATKOV

Pri zbiranju podatkov sem pogrešala mnenje učencev o tem, kako se počutijo v oddelku. Z opazovanjem sem videla, da imajo introvertirani učenci enega ali dva prijatelja v oddelku, a ne delujejo nesrečno. Po sociometrični preizkušnji pa se tak otrok znajde med prezrtimi učenci. Na podlagi manjšega števila pozitivnih izbir bi lahko sklepali, da se otrok počuti v oddelku osamljen. Vendar je takim otrokom dovolj eno dobro prijateljstvo in posledično se v oddelku počutijo zelo dobro. Na podlagi tega spoznanja sem začela razmišljati o vprašanjih, ki bi jih lahko zastavila učencem, da bi dobila vpogled v njihovo doživljanje. Tako smo v ožji skupini oblikovali vprašanja, s katerimi smo dopolnili naš vprašalnik. V tem delu vprašalnika učenec oceni svoj položaj v oddelku, razredno klimo in svoje vedenje.

Za učence 1. in 2. razreda je učiteljica 1. razreda izdelala prilagojen vprašalnik, v katerem je besedilo nadomestila s slikovnim gradivom in tako vsebino približala starosti učencev.

S pomočjo teh vprašanj je mnogo lažje prepoznati učence, ki potrebujejo več usmerjanja in spremljanja pri vključevanju v skupino. Izkazalo se je, da so se le določeni posamezniki iz skupine 'prezrtih in zavrženih v oddelku' počutili slabo in se po njihovem mnenju ne morejo obrniti na nikogar po pomoč. Na podlagi analiz obeh vprašalnikov pripravim vzgojni načrt.

IZVAJANJE SOCIOMETRIČNE PREIZKUŠNJE V PRAKSI IN AKTIVNOSTI ZA IZBOLJŠANJE RAZREDNE KLIME

Na ravni šole imamo poenotena navodila za analizo, ki so predstavljena v prispevku Marte Pavlin, ravnateljice OŠ Center (VIZ 3-4, 2018). Vsak učitelj s pomočjo usmeritev opravi celostno analizo sociometrične preizkušnje in prepozna učence, ki potrebujejo več usmerjanja in spremljanja pri vključevanju v skupino.

Vsi pridobljeni podatki so uporabni pri vsakodnevem delu z učenci. Cilj je razvijanje socialnih veščin vseh učencev v oddelku. Analizira se tudi povezanost med vrstniškimi odnosi, samopercepcijo, spolom ter učno uspešnostjo učencev.

▶ PRIMER VPRAŠALNIKA SAMOOCENE/SAMOEVALVACIJE UČENCA

Pri vsakem vprašanju obkroži enega od odgovorov.

1.	Ali si rad v tem razredu?	Da.	Večinoma.	Redko kdaj.	Ne.
2.	Ali se v šoli počutiš osamljenega?	Ne.	Redko kdaj.	Pogosto.	Da.
3.	Ali se sošolci v tvojem razredu dobro razumete med sabo?	Vsi se razumemo.	Skoraj vsi se razumemo.	Nekaj se jih razume.	Sploh se ne razumemo.
4.	Za koliko učencev iz tega razreda lahko rečeš, da si z njimi prijatelj?	Z vsemi.	Z večino.	Z nekaterimi.	Z nikomer.
5.	Za koliko sošolcev lahko rečeš, da so ti pripravljene priskočiti na pomoč?	Vsi.	Veliko je takšnih.	Le nekateri.	Nihče.
6.	Ali se zaradi sošolcev kdaj počutiš neprijetno?	Ne.	Včasih.	Pogosto.	Vedno.
7.	Ali se tvoji sošolci zaradi tebe kdaj počutijo neprijetno?	Ne.	Včasih.	Pogosto.	Vedno.

1. Dobiti vpogled v medsebojne odnose med učenci v razredu in sociometrični položaj posameznika

V analizo sociometrične preizkušnje navedem učence, ki so se uvrstili med prezrte, zavrnjene, kontroverzne in priljubljene učence. Za vsakega posameznika navedem število pozitivnih ali negativnih izbir in dodam utemeljitve sošolcev ter lastna opažanja. Primerjam tudi, kakšen sociometrični položaj so učenci imeli v skupini iz 4. razreda. Skupine se v 5. razredu oblikujejo na novo, ker pridejo na matično šolo tudi učenci s podružnice. Mnogokrat je sociometrični položaj posameznika enak kot v preteklem letu, čeprav so skupino tedaj oblikovali drugi učenci. Posledično ugotavljam, da so na otrokov sociometrični položaj vplivali njegovo vedenje in nekatere njegove značajske lastnosti.

Položaj priljubljenih učencev

Peklaj in Pečjak (2015) navajata, da se sociometrični položaj priljubljenih učencev najpogosteje povezuje s prosocialnim vedenjem: ti učenci so pripravljene pomagati, spoštujejo avtoriteto in pravila vrstniške skupine. Najpogosteje učenci navedejo naslednje utemeljitve: posameznik je prijazen, rad pomaga, je zabaven. Učitelj pri teh učencih lahko opazi asertivno vedenje.

Položaj prezrtih učencev

Pri prezrtemu učencu me najprej zanima, koliko pozitivnih izbir je dobil. Nato preverim, kako je reševal drugi del vprašalnika. Splošno počutje in občutek osamljenosti sta

največkrat kazalnika, ali se učenec počuti socialno izključenega. Učenca opazujem med odmori in neformalnimi oblikami druženja. Če ugotovim, da se počuti osamljenega in se med odmori drži bolj zase, z njim opravi individualen pogovor in izdelam načrt vključevanja v skupino. Peklaj in Pečjak (2015) pravita, da so prezrti učenci manj agresivni, sicer pa se le malo razlikujejo od priljubljenih in povprečnih učencev.

Položaj kontroverznih učencev

Pri analizi sociometrične preizkušnje se pojavi le eden ali dva učenca s tem sociometričnim položajem. So tudi razredi, kjer ni noben učenec kontroverzen. Ti učenci imajo tako pozitivne kot negativne izbire. Saj tudi Peklaj in Pečjak (2015) navajata, da so ti učenci hkrati priljubljeni in zavrnjeni; so pogosto moteči in agresivni, a imajo določene vodstvene sposobnosti in socialne veščine.

Položaj zavrnjenih učencev in prepoznavanje medvrstniškega nasilja

Posebno zahtevno je vključevanje zavrnjenega učenca v skupino. Pomembna informacija je tudi, katere oblike vedenja učenci navajajo kot razlog za zavrnitev. V utemeljitvah sošolcev se pojavljajo naslednje izjave: postane agresiven, žali, nagaja, je nesramen, neprijazen, tožari ... Peklaj in Pečjak (2015) sta ugotovili, da večina zavrnjenih učencev kaže vsaj enega od naslednjih vedenjskih vzorcev: nizko stopnjo prosocialnega vedenja, visoko stopnjo agresivnega/motečega vedenja, visoko stopnjo brezbržnega/nezrelega vedenja in visoko stopnjo socialne anksioznosti. Taki učenci so pogosto udeleženi v konfliktnih situacijah.

Učitelji pri neposrednem delu pogosto nimamo priložnosti uvideti vseh interakcij med učenci. Z analizo razlogov za zavračanje dobimo vpogled v oblike medvrstniškega nasilja, ki jih učitelji težko zaznamo (*žalitive, grožnje, žaljenje, širjenje laži ipd.*), saj otroci ob navzočnosti odraslega prilagodijo svoje vedenje.

Delo z zavrženimi učenci je premišljeno. Pri načrtovanju upoštevam tako spoznanja na podlagi opazovanja funkcioniranja učenca v skupini kot tudi vzroke zavrženosti, ki so jih navedli učenci. Socialno izključenim učencem že pri pouku dajem pozitivne povratne informacije. Dodatno jih spodbujam k pozitivnim oblikam socialnega vedenja in pred skupino izpostavljam njihova močna področja. Tudi skupino usmerjam, da spodbuja socialno sprejemljive oblike vedenja.

Moje osebne izkušnje so prinesle spoznanje, da razred, v katerega je vključen otrok s čustveno-vedenjskimi težavami, deluje bolj povezano. Otroci vidno razvijajo svoje socialne veščine in strpnost do drugačnih. Razredna klima je pozitivna. Zanimivo je, da drugačnega otroka ne primerjajo s seboj, ampak vedo, da so določene stvari zanj drugačne, in to jih ne moti.

2. Aktivnosti v razredu

Trenutno je v širši družbi v središču posameznik in tako se dojemajo tudi učenci. Vrednota kot pripadnost neki skupini je v oddelkih še komaj opazna. MacGilchrist (2004) pravi, da je vsak v skupnosti pomemben in da vsak lahko nekaj prispeva. Razrednik lahko s pomočjo zbranih podatkov in podrobne analize sociometrične preizkušnje dobi dober vpogled v trenutno stanje odnosov v oddelku. Upošteva tudi druge načine pridobivanja informacij o odnosih v oddelku. Na podlagi tega premišljeno in načrtno izvaja različne aktivnosti. Tako postopoma vpliva na posameznike in posledično na skupino.

Večina otrok si želi občutka varnosti. To pa omogoča okolje, kjer se lahko sprostijo, izražajo svoja čustva in so vseeno sprejeti takšni, kot so. Za dosego tega cilja je treba oblikovati okolje, kjer je dovoljeno izražanje čustev. V 4. zvezku Vključujoča šola (Rutar Ilc, 2017) je opisano socialno in čustveno opismenjevanje za dobro vključenost posameznikov v skupino. MacGilchrist (2004) navaja, da kakovostno delo v skupini zahteva identifikacijo s skupino, zaupanje v skupino in vzajemno zaupanje med člani.

Aktivnosti, ki jih izvajam, so:

- večkratno premišljeno presedanje učencev,
- premišljeno oblikovanje delovnih skupin,
- primeri dobre prakse iz literature in spleta,
- učenje socialnih veščin na razrednih urah (npr. spoštljiva komunikacija, strpnost do drugačnih, prepoznavanje, soočanje in primerno izražanje čustev, pozitivna samopodoba).

Z **večkratnim presedanjem** in združevanjem učencev, pri katerih opažam, da nimajo nikakršnih medsebojnih stikov, poskušam doseči boljše medsebojno poznavanje in morebitne navezave tesnejših stikov. Na primer, skupaj sedita priljubljeni učenec in zavrženi učenec. Pri tem na podlagi opazovanja presodim, ali je priljubljeni učenec

dovolj strpen, da lahko dopušča in se primerno odzove na morebitno neprimerno ali socialno manj sprejemljivo vedenje zavrženega učenca. Včasih se izkaže kot dobra kombinacija, če skupaj sedita prezrti in zavrženi učenec. Še posebno ko se počutita osamljena. Vsak mesec ravno tako spreminjam postavitev miz, kar ravno tako vpliva na klimo v oddelku.

Prav tako lahko s **premišljenim oblikovanjem skupin** pri različnih dejavnostih spodbujam večje medsebojno spoznavanje učencev. V začetku šolskega leta upoštevam še, da so učenci s podružnične šole pomešani med učence, ki so pred tem obiskovali matično šolo.

Vse več je **literature**, ki učiteljem ponuja različne metode, kako voditi skupino/razred in kako razvijati socialne veščine. Knjiga Prijazni učenci, prijazni razredi (1991) zagotovo spada med pogosto uporabljeno literaturo. V njej najdem mnogo idej za izvedbo razrednih ur ali pogovorov s posamezniki. Spodbujanje socialnega vedenja (2001) je knjiga, ki učence večinoma prek slik uči prepoznati prosocialne oblike vedenja. Slediti je treba novostim in poskušati v šolski prostor vnesti tudi »popularne« knjige. Zadnja bolj odmevna je knjiga Čudo (Palacio, 2012) in iz nje izpeljane ideje za delo v razredu: Čudo na razrednikovih urah (Rigelj Šilc, 2015). Priročnik za učitelje in druge strokovne delavce Vključujoča šola (Rutar Ilc idr., 2017) nam ponuja sodobne metode dela v oddelku s celostnim pristopom do poučevanja in dela z učenci. Celoten priročnik je zasnovan tako, da teoretičnemu delu sledi veliko primerov iz prakse kot tudi gradiv in publikacij, ki podpirajo razvoj vključujoče šole na Slovenskem. Literature je veliko in učiteljeva naloga je, da sledi novostim na knjižnih policah in ne samo med knjigami, temveč tudi v revijah. Ne smemo prezreti uporabe spletnih portalov in manjših skupin na Facebooku, ki nam tudi omogočajo prenos primerov dobre prakse. Ob uporabi teh virov moramo kritično presoditi kakovost prispevkov.

Na **razrednih urah** se pogosto pogovarjamo ali igramo socialne igre, ki se nanašajo na potrebe skupine. Nekaj ur namenimo prepoznavanju čustev in kakšno je socialno sprejemljivo izražanje žalosti ali jeze. Ravno tako se pogovarjamo o verbalni in neverbalni komunikaciji. Z igro vlog učenci preizkusijo, kako dobri poslušalci so. Spoznajo, kako lahko svojo večino poslušanja izboljšajo.

Pozitivno samopodobo učencev gradim skozi celotno šolsko leto. Tedensko po razredu potuje »žogica veselja«. Učenci si jo podajajo. Ob podaji učenec izreče pohvalo sošolcu. Vsak pride enkrat na vrsto. Pohvale so vezane na tedenski napredek posameznika ali pozitivne lastnosti učenca.

Posebno pozornost namenim sprejemanju drugačnosti in kaj to pomeni v vsakdanjem življenju. Pri učencih poskušam ozavestiti, da so sami sooblikovalci svojih odnosov.

3. Povratna informacija za starše

Celostna obravnava učenca, ki ima težave v socialni integraciji, je ključnega pomena. Na govorilnih urah starše zanima otrokovo počutje v šoli. Tudi njim je zanimivo pogledati, kako je na 2. del vprašalnika odgovoril njihov otrok.

SKLEP

Oblikovanje prijetnega in pozitivno naravnane razreda je dolgotrajen proces in po navadi ni opaziti hitrih sprememb. Pri učiteljevem delu ni možno vedno predvideti poteka dogodkov. Vedno moramo biti pripravljeni na hitro prilagajanje spremembam. Razvijati moramo svojo občutljivost za čustvene in socialne potrebe posameznikov in se v pravih trenutkih primerno odzvati. Zato je treba učiteljevo znanje na tem področju nadgrajevati in dopolnjevati.

VIRI IN LITERATURA

MacGilchrist, B., Myers, K., Reed, J. (2004). *The Intelligent School*. London: Sage Publishing.

Velenčič Zuljan, M. (2012). Profesionalne poti pedagoških delavcev. Vršac: Visoka škola strokovnih studija za obrazovanje vaspitaca »Mihailo Palov«.

Erčulj, J. (2010). Vodenje razreda. V: Vzgoja in izobraževanje, 5, 2-6.

Warden, D. (2001). Spodbujanje socialnega vedenja: dejavnosti za spodbujanje prosocialnih medosebnih spretnosti in vedenja. Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti.

Macgrath, H. (1996). Prijazni učenci, prijazni razredi: učenje socialnih veščin in samozaupanja v razredu. Ljubljana: DZS.

Palacio, R. J. (2012). Čudo. Zagorje ob Savi: Ocean.

Palvin, M. (2018). Organizacijski ukrepi za izboljšanje socialne vključenosti učencev na šoli. V: Vzgoja in izobraževanje, 3-4, 66-69.

Novak, H. (1997). Projektno učno delo in prenova osnovne šole. V:

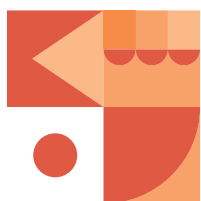
Pekljaj, C. in Pečjak, S. (2015). Psihosocialni odnosi v šoli. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Rigelj Šilc, K. (2015). Čudo na razrednikovih urah. Zagorje ob Savi: Ocean.

Rutar Ilc, Z. idr. (2017). Vključujoča šola. Priročnik za učitelje in druge strokovne delavce. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Ule, M. (2009). Socialna psihologija: analitični pristop k življenju v družbi. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Založba FDV.

http://www.ljudmila.org/subkulturni-azil/front/img/admin/file/frontier/Kosir_Katja_-_Socialni_odnosi_v_soli.pdf (dostopno 20. 11. 2018).

Kulturni bazar 2019

4. aprila 2019

v Cankarjevem domu v Ljubljani

Arhitektura in prostor vzgajata, predavanjje

Predava: Aleksander Saša Ostan, Fakulteta za arhitekturo Univerze v Ljubljani

Predavanje arhitekta Aleksandra Saše Ostana bo poudarilo pomen vzgoje in izobraževanja na področjih arhitekture, prostora in oblikovanja ter krajinske arhitekture, ter se osredotočilo na pomen kakovostno grajenih šolskih prostorov. Zakaj vpliva prostor na naše življenje? Kakšne so izkušnje uporabnikov, kakšni so rezultati raziskav o pomenu kakovostnega prostora ... Spoznali bomo

nekaj primerov dobrih praks kakovostno grajenega prostora na slovenskem in drugod, predavanje pa bo sklenil s pregledom razvoja na tem področju v zadnjih desetih letih, s poudarkom na aktualnem dogajanju.

Kreativnost in intelektualna lastnina, predstavitev intelektualne lastnine
Izvajajo: Urad RS za intelektualno lastnino

Ustvarjalnost in inovativnost sta pomembni gibalni gospodarskega in družbenega razvoja. Kulturne ustanove in vzgojno-izobraževalni zavodi s svojimi dejavnostmi

spodbujajo ustvarjalnost in inovativnost zlasti pri šolski populaciji. Ustvarjalna družba je bolj uspešna in konkurenčna, posledično pa je višji tudi njen življenjski standard. Pravice intelektualne lastnine ustvarjalnost in inovativnost spodbujajo in hkrati nagrajujejo, saj omogočajo umetnikom in izumiteljem, da lahko živijo od svojega dela. Obiskovalci se bodo na predstavitvi seznanili z aktivnostmi Urada RS za intelektualno lastnino in s posameznimi pravicami intelektualne lastnine (patent, znamka, model, avtorska pravica) ter njihovo vlogo v

našem vsakdanu. Strokovni delavci v izobraževanju in kulturi se pri svojem delu pogosto srečujejo z avtorsko pravico kot uporabniki tujih avtorskih del in kot avtorji. Predstavili bomo, na kaj morajo biti pozorni, ko uporabljajo tuja avtorska dela, in kakšne pravice imajo kot avtorji. Predstavitvi bodo sledili odgovori na konkretna vprašanja občinstva.

Celoten program Kulturnega bazarja 2019 najdete na www.kulturnibazar.si.

Lidija Svet,

Osnovna šola Vranksko-Tabor, OE Vrtec Tabor, svet.lidija@gmail.com

SAMOEVALVACIJA NI PROJEKT!

SAMOEVALVACIJA

Samoevalvacijo opredeljujemo kot strokovni postopek samoocenjevanja, s katerim vzgojno-izobraževalni zavod pridobi podatke o kakovosti svojega dela (Brejc idr., 2013).

Brejc in Koren (2011 a) navajata, da se vzgojno-izobraževalni zavodi samoevalvacije lotevajo iz več razlogov: ker se je morajo ali ker se je želijo, lahko pa tudi zaradi obobjega. Po eni strani gre za zunanjo odgovornost (delovanje v skladu z zakonodajo), po drugi strani pa za notranjo ali profesionalno odgovornost oz. izboljševanje (npr. potrebe vzgojno-izobraževalnega zavoda, da se izboljšuje, profesionalno zavedanje in ravnanje).

S sprotnim spremljanjem in končnim ovrednotenjem dejavnosti za doseganje zastavljenih prednostnih ciljev izboljšav v določenem obdobju (npr. v enem šolskem letu) je samoevalvacija temeljna dejavnost (metoda) delovanja vzgojno-izobraževalnega zavoda. Na podlagi ugotovitev (npr. samoevalvacijsko poročilo) se opredelijo priporočila in ukrepi, ki se upoštevajo pri načrtovanju za naslednje šolsko leto in tako zvišajo kakovost dela organizacije (Brejc idr., 2014).

PROCES SAMOEVALVACIJE V NAŠEM VRTCU

1. leto

Ravnateljica je v začetku šolskega leta 2014/2015 vzgojiteljskemu zboru predstavila pomen samoevalvacije, ki se je bomo lotili v prihodnjem šolskem letu. Zaposlene je pozvala k razmisleku o pripravljenosti sodelovanja v timu za izvedbo le-te.

Tako se je oblikoval tim, ki šteje tri članice ter pomočnico ravnateljice in ravnateljico. Tim se je v drugi polovici šolskega leta 2014/2015 pod okriljem Šole za ravnatelje začel usposabljanje za uvajanje izboljšav in samoevalvacije. Na temelju pridobljenega znanja je tim večkrat organiziral delavnice akcijskega načrtovanja izboljšav.

Ob uvedbi novosti – »dodatnega projekta« je bilo v kolektivu čutiti dvome glede dodatnega dela in »papirologije«.

Kasneje se je izkazalo, da samoevalvacija ni projekt, temveč postopek notranjega vrednotenja kakovosti našega dela.

Na prvi delavnici so bili strokovni delavci vrtca spodbujeni k razmišljanju o uglašenosti s sodelavci glede skupnih ciljev in vrednot ter določanju ciljev izboljšav:

Naše izkušnje v kolektivu so pokazale, da so predlogi in ideje za izvedbo dejavnosti prihajale pretežno od strokovnih delavk. Otroci so v manjši meri dajali pobude in ideje, prav tako niso bili aktivno prisotni pri načrtovanju za izvajanje dejavnosti, pri evalvaciji dejavnosti ... Torej je bila participacija otrok relativno majhna, čeprav so izhodišča za otrokovo participacijo najpogosteje utemeljena s Konvencijo o otrokovih pravicah (1989), ki je državo podpisnico zavezala k uresničevanju otrokovih pravic. Tudi rezultati raziskav (Turnšek, 2009) kažejo, da imajo otroci v vrtcih le redko možnost uresničiti svoje zamisli.

Delavci v našem vrtcu se zavedajo, da je tudi participacija otrok pomemben element za njihov razvoj samopodobe, spretnosti, veščin ter kompetenc, zato je na tem področju treba narediti premik.

Ugotovljeno je bilo tudi, da bi lahko izboljšali področje odgovornosti, ki se deloma nanaša na različne deležnike, npr. strokovne delavce, okolje. Strokovne delavce smo želeli spodbuditi, da bi čim večkrat aktivno sodelovali v strokovnih razpravah, upoštevali postavljene roke ter dosledno izpolnjevali zadolžitve. Prav tako smo želeli okrepiti sodelovanje z okoljem, pri čemer imajo kot pobudniki ključno vlogo strokovni delavci.

Tako je vzgojiteljski zbor za obdobje treh let (2015–2018) izglasoval prednostna cilja, in sicer:

- na področju učenja in poučevanja (dosežki otrok): *ponujati čim bolj aktualno in pestro ponudbo vsebin, dejavnosti in metod ter biti dojemljiv za otrokove samoiniciativne pobude (uporaba nestrukturiranega materiala, participacija otrok),*
- na področju vrednot (strokovni delavci): *izboljšati odgovornost.*

Nato so sledile delavnice za oblikovanje dejavnosti zastavljenih ciljev. Delo je potekalo v skupinah. Dogovorili smo se, da se nekaj skupin posveti prvemu cilju, preostale pa drugemu. Z metodo »viharjenje z mehurčki« smo po korakih (znanje otrok, možni razlogi za sedanje stanje na izbranem cilju, na katerih močnih točkah lahko gradimo za izboljšanje izbranega cilja, možni izzivi pri uresničevanju predlaganih dejavnosti, nabor dejavnosti za uresničevanje cilja ...) izbrali dejavnosti za uresničevanje izbranih ciljev.

Na delavnici nam je bilo osrednje vodilo oz. vprašanje: »Kako bomo vedeli, da je cilj dosežen?« Pri poročanju so se v razpravo aktivno vključevali vsi zaposleni in tako soodločali pri izboru.

Naslednjo delavnico smo namenili »podatkom«, in sicer smo v uvodnem delu članice tima strokovnim delavcem predstavile pomen odločanja na podlagi podatkov in zbiranja podatkov na področju učenja in poučevanja ter načine in metode zbiranja podatkov. Pri zbiranju podatkov je zelo pomembna uporaba podatkov, in sicer to, ali lahko navedene podatke dejansko uporabimo in kako (analiza in interpretacija kvalitativnih in kvantitativnih podatkov).

V nadaljevanju smo izvedle delo po skupinah, kjer so zaposleni izbranim dejavnostim s prejšnje delavnice oblikovali merila za spremljanje zastavljenih ciljev.

Tim je pripravil predlog akcijskega načrta za vrtec, ki ga je sooblikoval celoten vzgojiteljski zbor, in tako smo v šolskem letu 2015/2016 začeli voditi celoten proces samoevalvacije. Sledilo je načrtovanje po starostnih obdobjih, nato pa še po oddelkih.

V vseh oddelkih obeh starostnih obdobjih je bil opravljen posnetek stanja na temo prednostnih področij. Podatke smo zbirali s posnetki stanja, kontrolnimi listami, opaznanji ... Frekvence spremljanja so bile različne. Tako so nekateri strokovni delavci opravljali meritve mesečno, v večini pa poleg začetnega stanja še dvakrat letno.

Na temelju zapisa refleksije na ravni aktivov se je tim za samoevalvacijo lotil priprave samoevalvacijskega poročila vrtca.

Strokovni delavci smo prvi cilj, to je ponujati čim bolj aktualno in pestro ponudbo vsebin, dejavnosti in metod in biti dojemljiv za otrokove samoiniciativne pobude, velikokrat uresničevali v neposredni bližini vrtca, saj nam naravno okolje to omogoča. Tako so gozd, travniki in polja postali naša igralnica na prostem. Zavedamo se namreč, da je prostor marsikdaj tudi ključen dejavnik, da neko dejavnost naredimo še bolj privlačno, kot bi bila sicer v zaprtih prostorih vrtca, poveča pa se nam tudi možnost za poseganje po nestrukturiranem gradivu.

Meritve so potrdile, da smo otrokom ponujali veliko več nestrukturiranega gradiva kot prejšnja leta. Izkazalo se je tudi, da so otroci v prvem starostnem obdobju procentualno bolj posegali po teh gradivih kot v višjih razredih. Strokovni delavci so predlagali nadgraditev manipuliranja z nestrukturiranim gradivom, in sicer prek izdelanih didaktičnih igračk ter iger iz tega gradiva.

Tudi na področju participacije oz. soodločanja otrok v procesu načrtovanja in izvedbe dejavnosti je bil tekom leta viden napredek, saj so strokovni delavci ustvarili primerne pogoje za participacijo. Zavedamo se namreč, da lahko otrok sodeluje takrat, ko je sproščen, svoboden, vzpostavi zaupljivo vez in ko je slišan.

V sklopu drugega cilja, to je odgovornost, smo v sodelovanju s Šolo za ravnatelje organizirali predavanje dr. Justine Erčulj na temo *Etika*, ki je bilo izvedeno v dveh delih. Večina kolektiva se je udeležila tudi izobraževanja *Positivna disciplina* izvajalca Janija Prgića, ki je prav tako pripomogel k izvajanju pozitivne prakse v oddelkih in k ozaveščanju tega dela prednostne naloge.

Na strokovni razpravi smo dosegli, da so se strokovni delavci začeli aktivneje vključevati v strokovne razprave, da je prišlo do boljšega medsebojnega sodelovanja in da je vsak vsaj enkrat izrazil svoje mnenje. Tako je postala razprava bolj odprta, intenzivna in raznolika.

Glede doslednega upoštevanja in spoštovanja postavljenih rokov ter spremljanja opremljenosti oddelčnih oglasnih desk pa so rezultati pokazali, da se je dvignila raven odgovornosti strokovnih delavcev, vendar še ni bila popolnoma realizirana.

Ugotovljeno je bilo tudi, da se je v primerjavi s prejšnjimi leti zvišala raven sodelovanja z okoljem.

Po prvem letu samoevalvacije smo bili z rezultati načrtonih ciljev na nivoju vrtca sicer zadovoljni, se je pa izkazalo, da bi bilo treba poenotiti merila po starostnih obdobjih, saj je bilo dobljene rezultate težko umestiti na skupni imenovalec (nekateri strokovni delavke so merile odziv otrok, nekatere pa lastno angažiranost, oz. to katere aktualne oz. nevsakdanje teme so otrokom ponudile).

2. leto

Pri pripravi akcijskih načrtov smo poenotili merila po starostnih obdobjih, preostale faze načrtovanja pa so ostale enake.

Dejavnosti za realizacijo ciljev smo nadgradili oz. podrobneje opredelili:

1. cilj: *ponujati čim bolj aktualno in pestro ponudbo vsebin, dejavnosti in metod ter biti dojemljiv za otrokove samoiniciativne pobude*

- pogosteje ponujati nestrukturirano gradivo in ustvarjati pogoje za ustvarjalno igro, izdelati didaktične igrače in igre,
- participacijo otrok vključiti tudi v dnevno rutino ter bivanje na prostem,
- povišati stopnjo pestrih dejavnosti ter aktualnih dogodkov;

2. cilj: *izboljšati odgovornost*

- dvigniti kakovost strokovnih diskusij – krožki za kakovost,
- dosledno upoštevanje in spoštovanje postavljenih rokov,
- uvesti nenapovedane hospitacije – učne sprehode (saj je bil kolektiv mnenja, da le-te zvišujejo stopnjo odgovornosti strokovnih delavcev v oddelku, posredno pa tudi celotnega vrtca),
- spodbuditi sodelovanje z okoljem.

Strokovni delavci so primerjali rezultate s prejšnjim letom in ugotovili, da so otroci pobude izražali večkrat in tudi bolj smiselno.

Otroci so nestrukturirano gradivo pogosteje uporabljali, opaziti je bilo ustvarjalno igro, otroci po posegali tudi po didaktičnih igračah in igrah iz nestrukturiranega gradiva. Pestre dejavnosti so bile večkrat na dnevnem redu, izkoristili so vsako spremembo v naravi, vreme, dogodek ...

Participacija se je prepletala med vsemi segmenti našega prednostnega cilja: pri uporabi nestrukturiranega gradiva, pri izvedbi pestrih dejavnosti ter dnevni rutini.

Kakovost strokovnih diskusij smo dvignili tako, da smo s ciljem po večji aktivnosti vsakega člana našega kolektiva oblikovali t. i. *krožke za kakovost*. Tudi za večino oblik preostalega sodelovanja smo oblikovali manjše skupine, s čimer smo omogočili, da je z aktivnim prispevkom prišel do izraza vsak član našega kolektiva (prej so sodelovali vedno eni in isti strokovni delavci, ostali pa so bili neaktivni in zadržani). Opazili smo, da je prišlo tudi do poglobljenega medsebojnega sodelovanja, diskusije so tako postale bolj odprte, intenzivne in raznolike.

Odstotek doslednega upoštevanja in spoštovanja postavljenih rokov se je z začetnih 90 % na koncu šolskega leta dvignil na 100 %. Nenapovedane hospitacije so pokazale, da so bili na oddelčnih oglasnih deskah vedno prisotni zahtevani zapisi dnevnih aktivnosti in dejavnosti.

Na področju sodelovanja z okoljem pa smo ugotovili, da so objavljeni članki na spletni strani vrtca in občine ter v občinskem informatorju kazalnik, da je bilo sodelovanja z okoljem še več kot pretekla leta, kar dokazujejo tudi evalvacije LDN oddelkov.

3. leto

Dejavnosti za realizacijo ciljev smo poleg obstoječih še nadgradili, in sicer:

- spodbujanje vzročno-posledičnega mišljenja pri otrocih (v sklopu 1. cilja),
- priprava konstruktivne strokovne diskusije – krožka za kakovost,
- strokovni delavec se vključuje v različne oblike profesionalnega razvoja (v sklopu 2. cilja).

Rezultati meritev so pokazali, da otroci pogosteje izražajo pobude in tudi bolj smiselno. Pri uporabi NM so bili otroci bolj drzni, velikokrat so ga zamenjali za obstoječe gradivo (npr. v kuhinjo odnesejo žebličke in z njimi kuhajo), pogosteje so posegali po didaktičnih igrah iz NM. Pestre dejavnosti so bile večkrat na dnevnem redu, izkoristili so vsako spremembo v naravi (npr. sneg, ličkanje koruze), vreme (led – drsanje, poleti: bosa učna pot ...), dogodek (pust, zlati košarkarji ...). Udeležba otrok se je prepletala med vsemi segmenti našega prednostnega cilja: pri uporabi nestrukturiranega gradiva (otrok lahko predlaga, s čim se bo igral, ima možnost prinesiti svoje gradivo, izbira obliko ustvarjalne igre ...) in pri izvedbi pestrih dejavnosti (daje pobude zanje, išče drugačne rešitve pri dejavnosti, se uči na napakah ...). Skratka, participacija je bila prisotna kot »vezivo« pri vseh dejavnostih in dnevni rutini.

Na področju vzročno-posledičnega mišljenja pa so bili v vseh oddelkih izmerjeni najnižji rezultati. V določenih skupinah je bila prva meritev 0 %, najvišje izmerjena prva meritev pa le 20 % otrok, ki sodeluje v pogovoru na višjem nivoju. Tekom leta se je sicer rezultat večinoma izboljšal, vendar ni presegal 40 % kar pa je tudi razvojno pogojeno. V prihodnje se bomo te meritve lotili drugače, bolj strukturirano, timsko usklajeno ter z več teoretičnega znanja.

V sklopu 2. cilja – odgovornost strokovnih delavk in delavcev – smo zagotovo zelo napredovali. Upoštevanje in spoštovanje postavljenih rokov pri dokumentaciji, obrazcih in poročilih ni več dilema. Oglasne deske so skrbno

urejene in aktualno opremljene z dnevnimi dejavnostmi, s fotografijami, pesmimi ter z drugimi zanimivostmi. Veliko truda smo vložili v krožke za kakovost, kjer smo z začetnega poslušanja ter sodelovanja vedno istih strokovnih delavcev prešli na aktivnejše sodelovanje vseh strokovnih delavcev, do poglobljenih odprtih, intenzivnih strokovnih diskusij. Vsak strokovni delavec je za kolektiv pripravil prispevek – nekateri bolj teoretičnega, drugi praktičnega – s pripravljeno diskusijo za sodelavce. Ugotovili smo, da smo s to sodelovalno kulturo pridobili vsi: večala se nam je samozavest, sodelovanje, večal se je tudi nabor idej ipd.

Obrazci »Analiza vključenosti strokovnega delavca« so pokazali visoko stopnjo samoiniciativnosti strokovnih delavcev (koordinatorstvo, vodenje krožkov, sodelovanje v projektih, natečajih, pisanje člankov, predstavitev le-teh v strokovnih revijah, medijih, konferencah, sodelovanje v kraju, mentorstvo ...). Analiza kratkih učnih sprehodov je pokazala, da strokovni delavci pridobljena znanja s kakovostnih predavanj in izobraževanj (NTC-učenje, Ustvarjalni gib, Aktualne vsebine slovenske predšolske likovne didaktike ...) večinoma intenzivneje preizkušajo in uporabljajo tudi v praksi, prihajalo pa je tudi do izmenjave znanj, saj so nas bogatile predvsem razprave po ogledu neposredne prakse, kar je omenjenemu dajalo izjemno dodano vrednost.

KAKO NAPREJ?

Participacija otrok bo še naprej ostala naše osnovno vodilo za delo z otroki, tako v segmentu dnevne rutine kot pri dejavnostih in bivanju na prostem. Opogumljali bomo tudi tiste otroke, ki ne kažejo interesa, nimajo notranje motivacije, imajo nižjo stopnjo dominantnosti v skupini in težje prihajajo do izraza.

Kotički z nestrukturiranim gradivom bodo v igralnicah postali stalnica. Praksa je namreč pokazala, da je nestrukturirano gradivo zelo uporabno za izdelavo didaktičnih igrac in iger, po katerih otroci radi posegajo.

Zavestno in pogosteje bomo z odprtimi vprašanji pri otrocih spodbujali razvoj vzročno-posledičnega mišljenja. Sistematično, timsko usklajeno ter z več teoretičnega znanja bomo otroke opogumljali k sodelovanju v pogovoru na višjem nivoju, saj rezultati meritve na tem področju kažejo najnižji odstotek.

Izkoristili bomo prednost neurbanega okolja in dejavnosti še pogosteje izvajali v naravi (spodbudno učno okolje, ustvarjalna igra v naravi, izkustvene dejavnosti v naravi ...), spremljali aktualne dogodke in tako še naprej ponujali čim bolj aktualno in pestro ponudbo vsebin, dejavnosti ter metod v vseh oddelkih. Visok odstotek aktivno udeleženih in vedoželjnih otrok na področju pestrih dejavnosti preteklih let nam kaže, da smo na pravi poti.

Vsa predhodno pridobljena znanja, tako individualna kot organizacijska, bomo vključili v neposredno prakso. Skrbeli bomo, da bodo povezovanja z okoljem ostajala stalnica, npr. z lokalnimi društvi, prav tako povezovanje zunaj lokalne skupnosti.

Hospitacije v obliki učnih sprehodov so se izkazale kot dobra praksa, saj nas izkušnje iz učnih sprehodov bogatijo, opogumljajo, omogočajo mreženje primerov dobre prakse itd., zato bomo tudi s tem načinom v prihodnje nadaljevali.

Nadaljevali bomo tudi s t. i. »krožki za kakovost«, kjer bomo nadaljevali s predstavitvijo primerov dobre prakse, se posvetili kakšni aktualni/pereči temi in si v okviru strokovne debate izmenjali izkušnje.

Večina kolektiva je v osebnih refleksijah izrazila težnjo po izbiri novih ciljev, saj smo dosedanja izvajali in poglobljali tri leta. Tako smo se na aktivu strokovnih delavcev 5. 6. 2018 lotili izbire novih prednostnih nalog. Ob tem nas je vodilo razmišljanje, katere kompetence bodo otroci potrebovali v prihodnosti, kakšno popotnico jim dati za življenje. Želimo namreč, da bi bili otroci samostojni, sodelujoči, samozavestni, praktični, raziskovalno učeči se otroci ...

Tim za samoevalvacijo je pripravil nabor prednostnih ciljev za oba segmenta, to je: *znanje in spretnosti ter stališča, vrednote in odnosi*.

Vzgojiteljski zbor je z veliko večino izglasoval prvi cilj s področja znanja in spretnosti, in sicer: »Opazovanje, odkrivanje, raziskovanje narave ter razumevanje pomena okoljske vzgoje«.

Pri drugem cilju je bilo treba izbor ponoviti, saj sta dva cilja s področja stališč, vrednot in odnosov dobila enako število

glasov. Soglasno smo izbrali cilj »Razvijanje temeljnih vrednot (spoštljivost, iskrenost, strpnost, empatija ...)«.

Tako nas v začetku šolskega leta čakata določitev nabora dejavnosti in oblikovanje meril ter izdelava novega akcijskega načrta na ravni izboljšav Vrtca Vransko-Tabor za obdobje treh let, pri čemer bo sodeloval celoten vzgojiteljski zbor. Na tej podlagi pa bodo sledili načrtovanje dela po starostnih obdobjih in izdelava akcijskih načrtov starostnih obdobji, nato pa še načrtovanje po oddelkih ...

SKLEP

Samoevalvacija še ne zagotavlja kakovosti in je tudi ne spreminja, njen namen je spremljanje in vrednotenje doseganja zastavljenih ciljev oziroma načrtovanih izboljšav (Brejc in Koren, 2011 b, 17–18).

V našem vrtcu smo se lotili procesa samoevalvacije načrtno, postopno in sistematično. Po izteku triletnega cikla izvajanja prednostnih ciljev ugotavljamo, da je večina kolektiva osmislila pomen samoevalvacije in je le-tej pozitivno naklonjena. Menimo, da sta cilja ponotranjena, kar je uspešen temelj, da delujemo trajnostno.

VIRI IN LITERATURA

Brejc, M., Koren, A. (2011a). »Zasnova modela samoevalvacije v sistemu ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti.« V: Ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti: teorija in praksa uvajanja samoevalvacije v šole in vrtce, M. Brejc, A. Koren, M. Zavašnik Arčnik (ur.), 7–11. Kranj: Šola za ravnatelje.

Brejc, M., Koren, A. (2011b). »Uvajanje samoevalvacije v šolah in vrtcih kot pristop h kakovosti na nacionalni ravni.« V: M. Brejc, A. Koren, M. Zavašnik Arčnik (ur.), Ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti: Teorija in pra-

ksa uvajanja samoevalvacije v vrtce in šole (str. 13–43). Kranj: Šola za ravnatelje.

Brejc, M., Gradišnik, S. (2013). »Samoevalvacija v vrtcih in šolah: predstavitev programa«. Interno gradivo. Kranj: Šola za ravnatelje.

Brejc, M., Zavašnik, M., Koren, A., Razdevšek Pučko, C., Gradišnik, S., Širec, A. (2014). Protokol za uvajanje izboljšav in samoevalvacijo v šolah in vrtcih. Kranj: Šola za ravnatelje.

Turnšek, N., Hodnik Čadež, T., Krnel, D. (2009). Projektni pristop kot strategija spodbujanja participacije otrok v učenju in soustvarjanju življenja v vrtcu. V: Iz zivi pedagoškega koncepta Reggio Emilia. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.

Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Konvencija o otrokovih pravicah (OZN).

Kulturni bazar
2019

Slovenski teden filma v vrtcu in šoli ter za vrtec in šolo,

predstavitev projekta
Izvajajo: mag. Nataša Bučar, Slovenski filmski center, dr. Maja Krajnc, strokovna koordinatorka projekta Slovenski teden filma, mag. Mojca Planšak, Slovenski filmski center

Slovenski teden filma, ki ga kot stalnico vzpostavljamo z letom 2019 – 12. novembra praznujemo 100-letnico rojstva Franceta Štiglic – predstavlja priložnost za vrtce, osnovne in srednje šole, da se v tem tednu posvetijo filmski ustvarjalnosti. S programi, ki jih sistematično že od leta 2010 podpira Slovenski filmski center,

vzgojnoizobraževalnim zavodom omogočamo dostop do kakovostnih programov filmske vzgoje, med katere sodijo dopoldanski obiski ustvarjalcev in drugih izvajalcev filmske vzgoje v vrtcih in šolah ter zgodnjepopolndanske filmske dejavnosti v filmskih kulturnih ustanovah. S projektom povečujemo dostopnost, sistematičnost in dolgoročnost filmske vzgoje v vzgojnoizobraževalnih zavodih ter v okviru kulturnih ustanov domači film in njegovo ustvarjalnost skušamo približati različnim generacijam ter spodbuditi več koordiniranih formalnih in neformalnih oblik filmske vzgoje.

Nacionalni mesec skupnega branja, predstavitev nacionalne medresorske akcije za spodbujanje branja

Sodelujejo: Petra Potočnik, Društvo Bralna značka Slovenije – ZPMS; Diana Volčjak, Andragoški center Slovenije; Savina Zwitter, Bralno društvo Slovenije
Petra Potočnik, nacionalna koordinatorka Nacionalnega meseca skupnega branja (NMSB), in Diana Volčjak, urednica spletnega dogodkovnika NMSB, bosta predstavili rezultate in izsledke prvega NMSB 2018, se sprehodili po spletnem dogodkovniku (<https://dogodkovnik.acs.si/nmsb2018/>) ter izpostavili nekaj najbolj zanimivih projektov in dogodkov, ki so jih kulturne ustanove in vzgojno-izobraževalni zavodi pripravili po Sloveniji in tujini. Predstavljena bo tudi nacionalna komunikacijska akcija *Beremo skupaj* ter njeni učinki in odmevi v javnosti. Izpostavljen bo pomen

vzpostavitve zemljevida izvajalcev, partnerjev in podpornikov, ki se je zgradil skozi NMSB 2018 in *Beremo skupaj* ter predstavlja temelj izgradnje nacionalne mreže za bralno pismenost in bralno kulturo. Savina Zwitter, predsednica Bralnega društva Slovenije, bo napovedala NMSB 2019 in izpostavila ključne nacionalne dogodke (npr. nacionalni posvet Katerega spola so knjižni molji?). Dolgoročni cilj NMSB je, da preraste v stalni medresorski program, ki bi prevzel celovitejšo nacionalno skrb za področje bralne pismenosti in bralne kulture.

Celoten program Kulturnega bazara 2019 najdete na www.kulturnibazar.si.

Alenka Lovrenčec,

Dvojezična srednja šola Lendava, alenka.lovrencec@dssl.si

DVOJEZIČNA SREDNJA ŠOLA – UČEČA SE SKUPNOST

UVOD

Na Dvojezični srednji šoli Lendava smo se na povabilo Zavoda RS za šolstvo, OE Murska Sobota vključili v mednarodni projekt Linpilcare. Oblikovali smo šolski projektni tim, sestavljen iz petih strokovnih delavcev. Po seznanitvi s samim projektom in njegovimi cilji ter konceptualnim referenčnim okvirjem smo oblikovali operativni načrt ob predhodni analizi težav in problemov, s katerimi so se v preteklih letih učitelji srečevali pri pouku.

Ob analizi stanja smo ugotovili, da prihaja pri nekaterih predmetih splošne mature do večjih odstopanj med zaključnimi ocenami zadnjega letnika in ocenami na splošni maturi. V timu smo razmišljali o možnih vzrokih za takšna razhajanja. Pri razmišljanju smo izhajali iz spoznanja, da je »učna uspešnost v veliki meri odvisna od tega, kako se zna kdo učiti, ali uporablja dobre, kakovostne pristope in strategije, kako zna informacije, ki jih dobi o rezultatih svojega učenja, vgraditi v izboljšanje svojih učnih postopkov in ali o svojem učenju sploh razmišlja.« (Marentič P., 2000: 166).

CILJI IN NAMEN

Za cilj projekta smo si zastavili večjo učno uspešnost dijakov, kar je tudi eden izmed ciljev izobraževanja in naše šole. Zato smo si kot razvojno prioriteto šole izbrali izboljšanje rezultatov na splošni maturi ter oblikovali akcijsko vprašanje: S katerimi strategijami izboljšati rezultate na splošni maturi?

PRIPRAVE

S pomočjo orodja za analizo rezultatov mature Republiškega izpitnega centra so učitelji analizirali rezultate rešenih maturitetnih nalog. Zanimalo jih je, katere naloge oz. tipe nalog so maturanti slabše reševali, kar so lahko ugotovili s pomočjo tega orodja. Analizo rezultatov mature, ki so jo učitelji opravili pri vseh maturitetnih predmetih in prvotno obravnavali v aktivih, so nato predstavili na pedagoški konferenci učiteljskemu zboru. Predstavili so svoje ugotovitve o tem, pri čem so dijaki imeli težave in katere vrste nalog so slabše reševali, nato pa predlagali rešitve teh težav. Učiteljice matematike so npr. ob tej analizi ugotovile, da se dijaki bolje znajdejo pri nalogah, ki sicer zahtevajo znanja na nižjih taksonomskih stopnjah, ki preverjajo bolj abstraktne pojme, slabše pa so se odrezali pri nalogah, ki so preverjale kompleksnejša znanja (višjih taksonomskih

ravni). Možnosti so videli tudi v drugačnih pristopih pri poučevanju oziroma pri samem učenju dijakov.

Ker spada naša šola po velikosti med manjše šole z veliko izobraževalnimi programi (gimnazija, srednje strokovno izobraževanje, srednje poklicno izobraževanje in poklicno tehniško izobraževanje), **smo se odločili, da projekt razširimo na vse programe, da s tem vsi učitelji dobijo možnost in priložnost, da postanejo del učeče se skupnosti, v kateri bodo lahko širili in poglobljali svoje znanje, se učili drug z drugim ter se pri izmenjavi dobrih praks poučevanja učili drug od drugega.**

Člani šolskega projektnege tima smo na pedagoški konferenci za ves učiteljski zbor izvedli delavnice o učnih strategijah ter predstavili strokovno literaturo s to tematiko. Gradiva smo naložili v našo spletno zbornico, tako da so bila dostopna vsem učiteljem. Učitelje smo spodbujali k prebiranju strokovne literature in uporabi različnih strategij pri pouku, katerih izbira pa je seveda bila odvisna od predmeta, obravnavane učne teme, vsebine ter zastavljenih učnih ciljev.

Zelo zanimivo izkušnjo smo člani šolskega projektnege tima doživeli s sodelovanjem z Osnovno šolo Franceta Prešerna Črenšovci, ki je imela podobno razvojno prioriteto – uporabo različnih učnih strategij pri pouku. Na pobudo naše skrbnice smo imeli dve vzajemni hospitaciji. Šolski projektni tim naše šole je hospitaliral v tretjem razredu pri pouku predmeta spoznavanje okolja, šolski projektni tim osnovne šole pa v 3. letniku gimnazije pri pouku zgodovine.

POTEK

Veliko znanja in tudi izkušenj smo si strokovni delavci v preteklih letih že pridobili s sodelovanjem v različnih posodobitvenih projektih, v katere smo bili aktivno vključeni. Projektne dneve, medpredmetna povezovanja in timski pouk so učitelji le še nadgrajevali z uporabo različnih učnih strategij, pri tem pa so posredno tudi dijake navajali na uporabo učnih strategij za uspešno učenje. Nalogo neposrednega razvijanja učnih strategij pri dijakih je opravljala svetovalna delavka.

Novo, zanimivo in dragoceno izkušnjo je celoten učiteljski zbor dobil v okviru izobraževanja

in s predstavitevjo štirih orodij razmišljanja ter treningom strategij razmišljanja po konceptu CoRT Edwarda de Bona, kar so nekateri učitelji pri pouku že uporabili za generiranje večjega števila ustreznih idej pri učenju.

Orodja razmišljanja pa so uporabna tudi kot strategije za več samoiniciativnosti, reševanje problemov in spodbujanje ustvarjalnosti (Gnamuš Tancer, 2014).

V kolektivu smo izvajali medsebojne hospitacije, kar na naši šoli ni novost, saj jih izvajamo že več let. Vsak učitelj je ponudil (v vsakem letu) najmanj eno hospitacijsko uro ter nanjo povabil sodelavce kot kritične prijatelje. Vsak učitelj je bil enkrat v vlogi opazovalca, drugič spet v vlogi opazovanca. Medsebojne hospitacije smo doživljali kot element, ki je pripomogel h gradnji pozitivne klime v kolektivu. Ravnateljica, člani projektne tima in pri nekaterih urah tudi skrbnica Irena Kumer smo ob opomniku za spremljanje učne ure opazovali predvsem uporabo različnih učnih strategij pri pouku ter njihov učinek na dejavnost, aktivnost in motiviranost dijakov.

Na pogovorih in ob analizi učnih ur po hospitacijah smo skupaj z učitelji ugotovili, da je učenje pri pouku mnogo bolj učinkovito, ko učitelji uporabijo učne strategije in izvedejo pouk tako, da imajo dijaki aktivno vlogo, kar posledično vpliva tudi na njihovo nadaljnjo motivacijo za učenje. Učitelji pa so dobili vpogled v to, kako delajo in poučujejo njihovi kolegi, se primerjali z njimi, se učili drug od drugega, dobili ideje za razvoj novih znanj o delu z dijaki in dragocene povratne informacije, ki jim bodo lahko pomagale pri izboljševanju njihovega dela.

Za delo šolskega projektne tima je bilo zelo pomembno, da smo se lahko sestajali enkrat tedensko po eno šolsko uro, ki je bila umeščena v šolski urnik. S tem so nam bili omogočeni redno srečevanje, sprotno spremljanje načrtovanega dela, izmenjava mnenj, medsebojno spodbujanje, evalvacija opravljenih nalog ter načrtovanje za naprej.

DOSEŽKI IN REZULTATI

V prvem letu projekta in po treh mesecih uporabe različnih učnih strategij ter spremenjenega načina dela z aktivnimi metodami dela smo želeli izvedeti, ali je tak način dela pozitivno vplival tudi na dijake. Učitelji so na pedagoški konferenci predstavili primere dobre prakse s prikazom uporabljenih učnih strategij, kot so VŽN, PV3P, komunikacijska metoda, grafiti, metoda LTD, igrifikacija, igranje vlog, uporaba videotehnologije, ter poročali o rezultatih, ki so se že pokazali pri nekaterih predmetih: dijaki so bolje reševali pisne naloge, izboljševala sta se zmožnost komunikacije in besedišče, dijaki so postajali samozavestnejši, bolj motivirani in delovni. Učitelji so svoje priprave na učno uro objavili v spletni zbornici in tako delili svoja znanja in spoznanja z drugimi strokovnimi delavci.

V drugem letu projekta so po objavi rezultatov mature in na podlagi analiz teh rezultatov učitelji ugotovili, da je bila generacija maturantov na splošni maturi uspešna in da pri 2/3 predmetov ni bilo večjega razhajanja med zaključeno oceno v četrtem letniku in rezultatom na splošni maturi, pri 1/3 predmetov pa razhajanja sploh ni bilo. Generacija

maturantov je na splošni maturi 2016 dosegla 100-odstotni uspeh. Učitelji so kot možne vzroke, ki so pripomogli k takim rezultatom, navajali uporabo različnih učnih strategij, uvajanje formativnega spremljanja dosežkov, doslednejše spremljanje in vrednotenje domačih nalog, pisnih izdelkov in zapiskov.

Učča se skupnost, ki smo jo v okviru projekta gradili v kolektivu, je po navedbah učiteljev nanje vplivala pozitivno. Pozitivno je vplivala na medsebojne odnose, z izmenjavo izkušenj je vplivala na boljše in pogostejše sodelovanje med učitelji. Učitelji so dobili vpogled v delo svojih sodelavcev, pridobivali so nove ideje in znanja ter motivacijo za delo, dodatna izobraževanja in uvajanje sprememb. Učča se skupnost je učitelje strokovno dopolnjevala. Lahko povemo, da naša šola postaja učča se skupnost, kot jo opredeljuje Hord, torej

»mesto, kjer učitelji skupaj razmišljajo o ključnih problemih in raziskujejo, kako izboljšati prakso in kako novosti uvajati v učno prakso«

(Konceptualni referenčni okvir (b. d.): 5).

SKLEP

Projekt nam je omogočil, da naš kolektiv postane učča se skupnost, ki je s ciljem, izboljšati učne dosežke dijakov, pravzaprav prispeval k temu, da smo sodelavci razvijali pozitivne medsebojne odnose, strokovni dialog in odprtost ter se v spodbudnem okolju učili drug od drugega. Ugotavljamo, da je s takimi dejavnostmi in aktivnostmi, ki **prispevajo h gradnji učče se skupnosti strokovnih delavcev, treba nadaljevati tudi v prihodnje.**

VIRI IN LITERATURA

- Ažman, T. idr. (2014). Učenje učenja. Primeri metod za učitelje in šole. <http://solazaravnatelj.si/ISBN/978-961-6637-61-9.pdf> (dostopno 30. 3. 2017).
- Erčulj, J. (b. d.). Sodelovanje med učitelji in ravnatelj. Spremljanje učiteljevega dela. http://www.suaslj.com/.../sodelovalno_delo/Prirocnik-spremljanje%20VIZ%20dela-lekt.doc (dostopno 6. 4. 2017).
- Gnamuš Tancer, B. (2014). Vpliv učenja strategij razmišljanja na ustvarjalno razmišljanje učencev v osnovni šoli. Training strategij po konceptu CoRT Edwarda de Bona. V: Mednarodna konferenca EDUvision 2014. Sodobni pristopi poučevanja prihajajočih generacij (str. 509-522). <http://eduvision.si/Content/Docs/Zbornik%20prispevkov%20EDUvision%202014.pdf> (dostopno 7. 1. 2017).
- Hinton, Ch., Fischer, K. W. (2013). Učenje iz razvojne in biološke perspektive. O naravi učenja: uporaba raziskav za navdih prakse (str. 103-121). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. <http://www.zrss.si/pdf/o-naravi-ucenja.pdf> (dostopno 15. 4. 2017).
- Konceptualni referenčni okvir (b. d.). http://linpilcare.eu/images/PARTNERS/NEISlovenia/CFR_slov_lectorirano_kon%C4%8Dno.pdf (dostopno 10. 4. 2017).
- Marentič Požarnik, B. (2000). Psihologija učenja in pouka. Ljubljana: DZS.
- Pečjak, S., Gradišar, A. (2012). Bralne učne strategije. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Sentočnik, S. idr. (2017). Kolektiv kot učča se skupnost. http://spreminjamsolo.si/?page_id=131 (dostopno 7. 4. 2017). »Socialni odnosi imajo moč, da spodbujajo (ali zavirajo) učna prizadevanja učencev, so pa obenem izjemno pomembni sami po sebi.«

Bogdana Drozg Onič,¹

OŠ Jakobski Dol, bogdana.drozg@gmail.com

VKLJUČITEV CELOTNEGA KOLEKTIVA OSNOVNE ŠOLE V HETEROGENE UČEČE SE SKUPNOSTI

UVOD

Osnovna šola Jakobski Dol se nahaja v osrčju Slovenskih goric v Občini Pesnica. Na šoli poučuje 24 strokovnih delavcev. Šola je enooddelčna. Četrtnina strokovnih delavcev uči na dveh ali več šolah in s tem prinaša na šolo nove ideje in pestrost različnih stilov poučevanja.

V nadaljevanju predstavljam izvedbo oblikovanja učeče se skupnosti, ki je nastala v okviru pričujoče magistrske naloge. Na podlagi pregleda primerov dobrih praks in njihove podrobne analize sem načrtovala izvedbo oblikovanja več učečih se skupnosti, ki bi učiteljem predstavljale varno učno okolje in vir idej za nove izzive. S tem bi neposredno vplivali tudi na pozitivno klimo na šoli in v kolektivu.

RAZLOGI ZA OBLIKOVANJE UČEČIH SE SKUPNOSTI NA ŠOLI

Glavni razlog za oblikovanje učečih se skupnosti na šoli je bila ideja ravnatelja, da učiteljem ponudi obliko druženja, povezovanja in skupinskega učenja.

Ob predstavitvi krovne ideje sem sama preučila področje oblikovanja učečih se skupnosti in oblikovala idejo, v kateri je lahko vsak učitelj prispeval delček v skupno bazo primerov dobre prakse in hkrati dobil vpogled v preostale predloge.

Eden izmed razlogov oblikovanja skupnosti je bil tudi prispevek k izgradnji boljših odnosov znotraj kolektiva.

HETEROGENA UČEČA SE SKUPNOST

Po priporočilu ravnatelja in kolektivni privolitvi smo se odločili, da se v različne učeče se skupnosti vključi celoten šolski kolektiv. Ob predpostavki, da sodelujemo vsi, smo določili barve skupin in s pomočjo barvnih listkov izžrebali člane posamezne skupine.

Ker je takšna razvrstitev v posamezno skupino prinesla pestro paleto učiteljev različnih predmetnih področij, smo jo poimenovali heterogena učeča se skupnost.

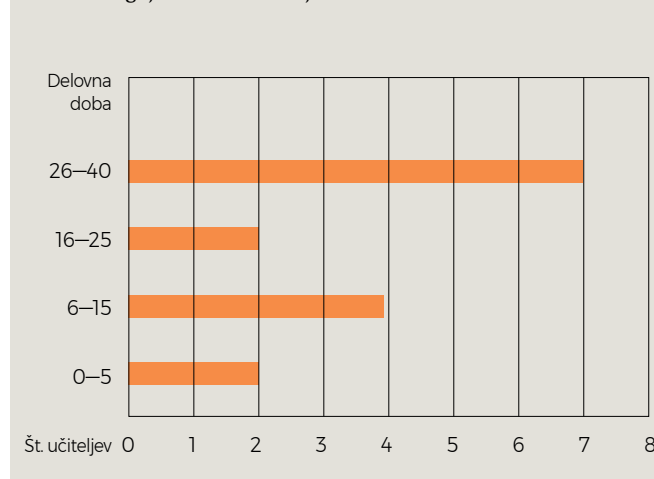
Po razdelitvi v skupine je bilo treba preveriti interes učiteljev za raziskovanje lastne prakse. Slednje smo izvedli z anketo. Rezultati so predstavljeni v nadaljevanju.

PREVERJANJE INTERESA ZA RAZISKOVANJE LASTNE PRAKSE

V raziskavi je sodelovalo 22 učiteljev, od tega jih približno četrtnina sodelujočih uči na dveh ali več šolah.

V Diagramu 1 vidimo, da ima največji delež učiteljev od 26 do 40 let delovne dobe, sledi ji skupina od 6 do 15 let

► DIAGRAM 1: Število učiteljev glede na dolžino delovne dobe v vzgoji in izobraževanju

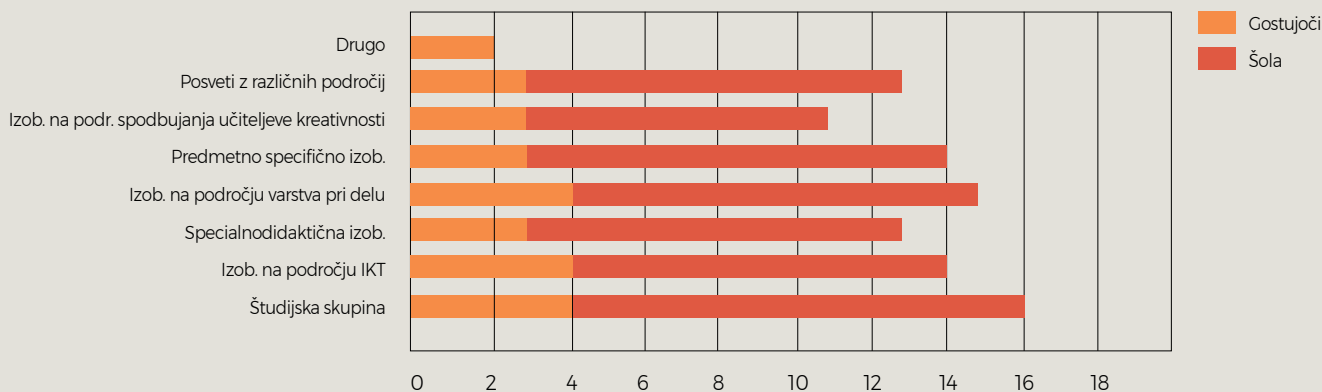
delovne dobe. Podatek nakazuje, da gre za pedagoško izkušen kolektiv, ki je preizkusil mnoge sisteme poučevanja, povezovanja učiteljev in izobrazil mnogo učencev.

Pri raziskovanju učiteljeve lastne prakse so pomembna tudi različna izobraževanja², ki se jih učitelj redno ude-

1 Članek je nastal v okviru priprave na magistrsko nalogo pod mentorstvom izr. prof. dr. Mateje Ploj Vrtič in red. prof. ddr. Borisa Aberška.

2 Članek govori prvenstveno o usposabljanju, ki pa ga avtorji poimenujejo kot izobraževanje. Praviloma namreč o izobraževanju govorimo v zvezi z uradnim stopenjskim učnim procesom, kasneje pa ga poimenujemo usposabljanje. (op. ured.)

► DIAGRAM 2: Vrsta in pogostost obiskovanja izobraževanj med učitelji

ležuje. Ker raziskujem trenutno stanje, me je zanimalo, katerih izobraževanj so se učitelji udeležili v zadnjih petih letih. Ločeno sem pogledala na učitelje, ki poučujejo samo na eni šoli, in nato še gostujoče. Kot prikazuje Diagram 2, se učitelji najbolj redno udeležujejo študijskih skupin in izobraževanj na področju varstva pri delu (ki je obvezno). Sledijo izobraževanja na področju učiteljeve strokovne usmeritve, izobraževanja o rabi IKT idr. Glede na delež gostujočih učiteljev je razporeditev izobraževanj enakomerno porazdeljena.

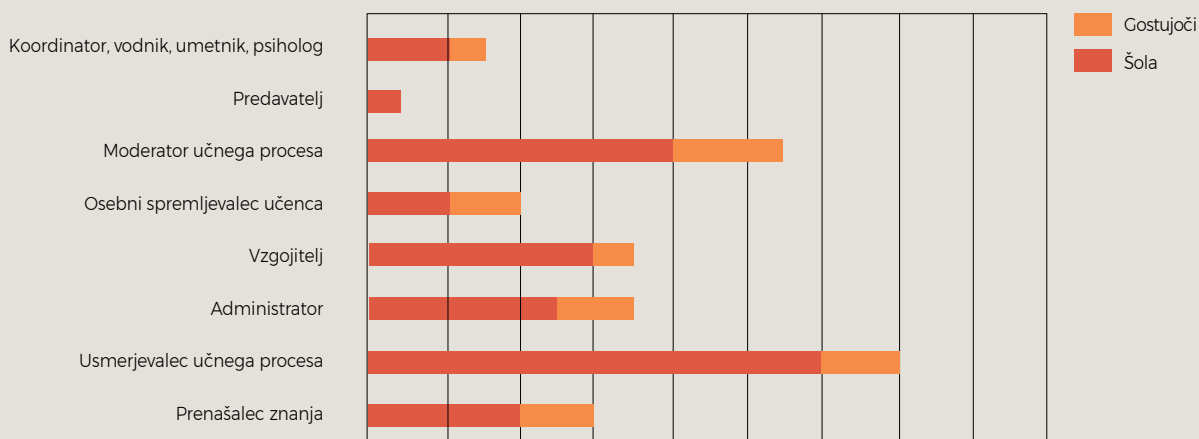
Skozi zgodovino se je vloga učiteljskega poklica spreminjala. Danes je ob poplavi informacij, ponudbe različnih medijev, ki nudijo informacije na vsakem koraku, učiteljeva vloga še posebej drugačna. Pri tem pa je seveda pomembno predvsem to, kako si učitelj sam predstavlja svojo vlogo. To je pomemben dejavnik za izvor ustreznega pristopa v raz-

redu. Po podatkih iz Diagrama 3 sledi, da večina učiteljev zaznava svojo vlogo kot vlogo usmerjevalca, moderatorja učnega procesa. Ker je bilo možnih več odgovorov, so se učitelji odločili tudi za druge vrste vlog, ki pa so v sodobni družbi, kjer staršem primanjkuje časa za vzgojo otrok, izjemno dobrodošle za učence in družbo.

Ugotovitve raziskave

Raziskava je pokazala, da se učitelji zavedajo, da je njihova nenehna profesionalna rast bistvenega pomena za uspešno delo na specifičnem predmetnem kot tudi na pedagoško psihološkem področju. Kot vidimo, med izobraževanji, ki so ga opredelili učitelji in ga v največji meri tudi obiskujejo, navajajo študijske skupine ter izobraževanja, ki so obvezna iz naslova varstva pri delu. Preostala izobraževanja obiskujejo v okviru časovnih in finančnih zmožnosti šole. Na

► DIAGRAM 3: Vloga učitelja danes

šoli prevladujejo učitelji z delovno dobo nad 15 let, vendar kljub daljši delovni dobi ugotavljajo, da se v zadnjih letih vloga učitelja spreminja, in se torej v večini strinjajo, da je učitelj postal usmerjevalec učnega procesa, moderator. Velikokrat se pojavlja tudi odgovor administrator in vzgojitelj.

CILJI, KI JIH ŽELIMO DOSEČI S POVEZOVANJEM V UČEČE SE SKUPNOSTI

Po predstavitvi rezultatov raziskave na pedagoški konferenci oktobra smo skupaj oblikovali cilje, ki jih želimo doseči s povezovanjem:

- pridobiti čim več idej za motivacijo učencev;
- sproščeno kolegalno vzdušje na vzorčnih dejavnostih;
- oblikovanje snopiča primerov dobrih praks v strnjeni obliki;
- povezovanje s kolegi z različnih predmetnih področij;
- opazovanje razredne klime pri izvedbi ure drugega učitelja;
- kolego analiza predstavljene vzorčne dejavnosti.

PREDSTAVITEV IZVEDBE ŠOLSKEGA PROJEKTA

V nadaljevanju predstavljam, kako smo načrtovali in izpeljali šolski projekt.

- Septembra sem se najprej lotila načrtovanja in študija

virov o pomenu in delovanju učečih se skupnosti, kar sem izvedla sama kot vodja projekta v posvetovanju z ravnateljem.

- Na oktobrski pedagoški konferenci sem učiteljem predstavila temeljne in prednostne naloge učeče se skupnosti pred drugimi oblikami sodelovanja. Na tej konferenci smo s pomočjo raznobarnih listkov izžrebali člane posameznih učečih se skupnosti. Dobili smo šest učečih se skupnosti s po štirimi člani.
- Po žrebu so se skupine sestale in oblikovale načrt dejavnosti za prihajajoče šolsko leto. Skupno navodilo vsem je bilo, da vsak član pripravi del učne ure z učenci (motivacijski del, uporaba IKT-oročja, didaktična igra ...) za svojo učečo se skupnost. Naloga preostalih je bila hospitiranje pri vsaki dejavnosti učeče se skupnosti in oblikovanje povratne informacije za izvajalca vzorčne dejavnosti.
- Novembra smo skupaj s pomočjo skupnega dokumenta oblikovali terminski plan predstavitev.
- December, januar in februar so bili namenjeni izvedbi vzorčnih dejavnosti, hospitacijam članov učečih se skupnosti in analizam.
- Učitelj izvajalec vzorčne dejavnosti je pripravil tudi zapis svojega primera dobre prakse v skupno bazo aktivnosti. Zapis je oblikoval na obrazec, ki ga vsebuje Priloga 1, ter ga oddal vodji projekta.
- Analiza primerov dobre prakse je potekala po vsaki vzorčni dejavnosti v prostem času vseh štirih članov učeče se skupnosti. Najprej je izvajalec vzorčne dejavnosti podal samoanalizo in izpostavil segmente, za ka-

► PREGLEDNICA 1: Kritično ovrednotenje oblikovanja heterogene učeče se skupnosti na šoli

Ključni element učeče se skupnosti	Prisotnost elementa v heterogeni učeči se skupnosti na šoli.
Refleksivni dialog	Je bil prisoten, saj so se člani skupine nenehno usklajevali ter si pri reflektiranju izmenjevali mnenja in drug drugemu priporočali sugestije za nadaljnje delo.
Skupne norme in vrednote	Člani skupine so oblikovali načrt dela učeče se skupnosti v skladu s skupnimi pogledi glede na prioritete vrednote, ki jim sledijo.
Deprivatizacija lastne prakse	Glede na izvedbeno obliko je element v polni meri prisoten, saj so to dlje časa trajajoča opazovanja, pri katerih se posamezniki izpostavijo in odprejo vrata svoje učilnice (deprivatizirajo svojo prakso). Opazovalci spremljajo celoten proces izvajanja vsebine, kar predstavlja bogato zakladnico idej in primerov dobre prakse.
Osredinjenje na učenje	Ideja pedagogike in vsebine je usmerjena tako na učitelja izvajalca kot učenca in njegov izkupiček pri učenju. Pri tej obliki je značilen tudi predmetno specifičen profesionalni razvoj, saj je vsebina podana na didaktično domišljenem nivoju. Element je bil v našem primeru prisoten v polni meri. S končno refleksijo so opazovalci podpirali nastopajočega učitelja glede njegovega načina poučevanja in na tak način vzajemno krepili profesionalni razvoj.
Sodelovanje	Tudi element sodelovanja je prisoten, kar je pomembno, saj predstavlja enega ključnih vzvodov za razvoj in nudi razvoj in napredovanje učitelja. Ker pa so medsebojni odnosi vedno velik izziv, smo se odločili, da učitelji sami izbirajo opazovalce, kar prinaša več sproščenosti in manjšo nevarnost pristranih presoj.
Varno in podporno okolje za tveganje	Če gre za prostovoljno oblikovane učeče se skupnosti, je smiselno tudi oblikovanje skupin predmetno sorodnih učiteljev, ki se združujejo. To v profesionalni učeči se skupnosti prispeva k varnemu in vzpodbudnemu okolju.

tere je želel mnenje, sugestijo ali povratno informacijo članov učeče se skupnosti. Poudarki oziroma iztočnice za analizo so predstavljeni v Prilogi 2.

- Evalvacijo dela učečih se skupnosti, predstavitev rezultatov samoanaliz in kolego analiz ter individualnih mnenj o sodelovanju v učeči se skupnosti smo obravnavali na pedagoški konferenci aprila. Predstavila sem potek dela skozi leto ter mnenja, odzive učencev in povzetke, ki so jih člani zapisali na obrazec iz Priloge 1.
- Oblikovanje smernic delovanja učečih se skupnosti za prihodnje šolsko leto.

KRITIČNO OVREDNOTENJE OBLIKOVANJA HETEROGENE UČEČE SE SKUPNOSTI NA ŠOLI

Glede na predhodno predstavljene oblike različnih učečih se skupnosti, z namenom osredotočanja na različna ciljna področja, v končni evalvaciji podajam razloge in prednosti uporabe naše ideje pred predhodno predstavljenimi načini povezovanja učeče se skupnosti.

Kot kriterij za vrednotenje sem uporabila upoštevanje ključnih elementov učeče se skupnosti in njen prispevek za nadaljnjo učiteljevo osebno rast. Rezultati vrednotenja so predstavljeni v Preglednici 1.

Učeča se skupnost, ki je bila predstavljena v začetku poglavja, se mi zdi nekoliko bolj kot za osnovnošolske učitelje primerna za združevanje srednješolskih. Temeljna ideja in koraki izvedbe pa se mi zdijo ob določenih prilagoditvah brez težav izvedljivi tudi v osnovni šoli. Učni sprehodi pomenijo za učitelja neke vrste pregled dokumentacije in vsebnosti določenih elementov, ki so mu lahko v oporo pri načrtovanju, spregledani pa so morda drobci učnih ur, ki dajejo motivacijski pečat in ki lahko predstavljajo srčiko učnega procesa za učence.

EVALVACIJA PRISPEVKA DELA V UČEČI SE SKUPNOSTI K UČITELJEVEMU DELU

Ob zaključku izvedenega projekta me je zanimalo, kaj je tisto, za kar se je našim učiteljem zdelo vredno sodelovati in sooblikovati učečo se skupnost. Po začetni izvedbi raziskave in analize odgovorov me je v tej fazi zanimalo, ali so bili zanje doseženi začetni načrtani cilji, potrebe in želje, ki smo si jih skupaj zadali.

V ta namen smo izvedli zaključno evalvacijo v obliki vprašalnika (glej Prilogo 2 - spodnji del obrazca). Za izvedbo prvega dela evalvacije sem uporabila odgovore samoanalize in učiteljevega pogleda na učni proces znotraj izvedbe lastne dejavnosti, zapisane na obrazec (Priloga 2). Ob pregledu rezultatov naj povzamem, da so bili učenci med izvedbami dejavnosti motivirani, skoncentrirani na učni proces, čutiti je bilo radovednost in vedoželjnost učencev. Učitelji so za izvedbo dejavnosti uporabljali različna sodobna učna sredstva, IKT, vzpodbujali so samostojno delo, aktivno sodelovanje učencev, učenje s pomočjo giba. Kot krovno vodilo pa jih je spremljalo formativno spremljanje s skupnim oblikovanjem predznanja, preverjanjem predznanja, oblikovanjem dokazov o učenju ter medvrstniškimi vrednotenjem.

Drugi del evalvacije sem izvedla s pomočjo intervjuja. Učiteljsem se postavila dve vprašanji. Prvo se je nanašalo na njihovo počutje v učeči se skupnosti in kaj jim je osebno prineslo udejstvovanje v njej, v drugem sem spraševala po mnenju, kaj je učeča se skupnost prispevala k profesionalni rasti kolektiva.

Odgovori učiteljev so bili večinoma pozitivno naravnani in vzpodbudni. Povzemam jih v nadaljevanju.

- *Povedali so, da čutijo, da na šoli prevladuje pozitivna klima, kjer se člani počutijo varne, sprejete in pripadne. Njihovi medsebojni odnosi so postali pristnejši in bolj spoštljivi. Celotno obdobje delovanja so čutili medsebojno enakovredne odnose, počutili so se vključene. Še posebej sta se razvila medsebojno zaupanje in spoštovanje.*
- *Še posebej so poudarili, da jim je spremljanje pouka pomagalo prepoznati šibka in močna področja, vzpodbudilo jih je k nadaljnjemu načrtovanju lastnega profesionalnega razvoja. S psihološko-sociološkega vidika pa jim je povezovalno delo izboljšalo samopodobo ter okrepilo odprtost, kolegialnost in povezanost med člani skupine in nadalje celotnega kolektiva.*
- *Ravnatelj je z navdušenjem sprejel idejo in podprl rezultate, ki so nastali. Tudi sam se je vključil v eno od učečih se skupnosti, kar je imelo še posebej pomembno vlogo pri ohranjanju pozitivne klime in sodelovanja.*
- *Spremljanje dejavnosti med učitelji je predstavljalo pomembno dodano vrednost, saj je izdatno prispevalo k profesionalnemu razvoju posameznega učitelja ne glede na to, ali je bil sam opazovalec ali pa so ga opazovali drugi učitelji.*

Ob koncu evalvacije ugotavljam, ali smo s šolskim projektom dosegli na začetku zastavljene cilje.

Že iz predhodno zapisanega lahko potrdimo prvi zastavljeni cilj, saj so učitelji potrdili, da jim je z dejavnostmi uspelo prispevati k motivaciji učencev, ob opazovanju kolegov pa so dobili tudi nove ideje za izvedbo dejavnosti.

Tudi drugi cilj smo udejanjili, saj je bilo že ob spremljanju poteka dejavnosti čutiti, da srečanja in dejavnosti potekajo v sproščenem in kolegialnem vzdušju. Oblikovala in zbrala sem vsa gradiva, ki so nastala, in oblikovala snopič primerov dejavnosti ter uresničila tudi ta zadani cilj.

Ob oblikovanju in žrebu so se učeče se skupnosti oblikovale s člani z različnih predmetnih področij in s tem smo zadostili tudi cilju, da se povezujejo kolegi različnih predmetnih področij. Pri vsaki dejavnosti so bili navzoči še trije kolegi iz učeče se skupnosti in opazovali pripravljeno dejavnost ter ob koncu posredovali analizo predstavljene dejavnosti. Tako smo udejanjili tudi zadnja zadana cilja - opazovanje in analizo dejavnosti.

Predstavljeni način povezovanja v učeče se skupnosti se je izkazal kot sprejet med učitelji in je zlasti prispeval k trem ključnim elementom učeče se skupnosti, kot so sodelovanje, osredotočenost na učenje in deprivatizacija lastne prakse.

Po odzivih in zaključni evalvaciji sodeč lahko rečem, da je to dober primer prakse, ki nudi dodano vrednost profesionalni rasti učiteljev, viša učenčevo motivacijo in pomaga vodstvu šole pri oblikovanju pozitivne klime na šoli.

V prihodnjem šolskem letu si želim, da učeče se skupnosti ponovno zaživijo in nadaljujejo svoje delo. Še večji prispevek k uspehu projekta pa bi pomenilo, če bi se v prihodnjem šolskem letu učitelji sami zavedeli potrebe po povezovanju in učenju ter si sami oblikovali učečo se skupnost po svoji meri in potrebah. V ta namen kaže vpeljati takšne sodelovalne metode, ki bodo temeljile na vključevanju učiteljev v načrtovanje čim več ciljev in faz delovanja učečih se skupnosti.

SKLEP

Prispevek je zasnovan na predpostavki o učitelju, ki naj bi vseskozi raziskoval svojo prakso in se zavedal pomena vseživljenjskega učenja ter iskal različne načine pridobivanja znanja in izgrajevanja veščin. Kot temelj pridobivanja in nadgrajevanja obstoječih znanj pa je bila predstavljena učeča se skupnost, ki ob razvoju profesionalnega razvoja podpira tudi osebnostni razvoj in krepi odnose znotraj skupine.

Učenje je prepoznavna vrednota v učeči se skupnosti, učitelji s pridobivanjem formalnega in neformalnega znanja, spretnosti in veščin spreminjajo šolsko prakso in svojo vlogo v njej.

Pomembno je vzpostaviti sodelovalno klimo, saj si le-tako člani znotraj skupnosti zaupajo in so ustvarjalni ter inovativni.

Ob vsem tem pa ne smemo pozabiti, da je tudi evalvacija lastnega dela del procesa učenja: posamezniku omogoča osebno rast, zadovoljstvo in motiviranost za nadaljnje profesionalno razvijanje na področjih, ki lahko koristijo njemu osebno in učencem.

Načrtno razvijanje in usmerjanje karijerne poti omogoča evalviranje in samozavedanje posameznika, da samostojno načrtuje svoje nadaljnje izobraževanje in izpopolnjevanje.

V podporo razvoja in želje po profesionalni rasti je tudi vzpostavljanje mrežnih povezav z drugimi šolami, ki omogočajo medsebojno spodbudo in izmenjavo dobre prakse.

Vodstvo šole ima pomembno vlogo pri spodbujanju učiteljev, da svoje uspehe delijo z drugimi in da se jih tudi veselijo.

Naš projekt smo v tem šolskem letu z evalvacijo zaokrožili, oblikovala sem snopič in ga posredovala učiteljem. V prihodnje mi ostaja le priporočilo, da sta povezovanje in učenje ključnega pomena za učitelja, zato naj bo predlog, ki je predstavljen v nalogi, še preizkušen na kateri drugi šoli. Tudi če se najde posameznik ali dva, ki jima ideja ni sprejemljiva, ne obupati. Vsak, ki je pripravljen deliti ideje z drugimi, je povabljen, da se poveže s somišljeniki. Majhna iskra lahko v prihodnosti zaneti velik ogenj.

VIRI IN LITERATURA

Hattie, J. (2009). *Visible Learning*. Routledge, New York.

Kruse, S. (1994). Building professional communities in schools. *Issues in Restructuring Schools*. Issue Report No. 6, str. 159-163.

Matsumura, L. C., Garnier, H., Resnick, L. B. (2010). *Implementing Literacy Coaching: The role of School Social Resources, Educational Evaluation and Policy Analysis*.

McConachie, S. M., Petrosky, A. R. (2010). *Content Matters: A Disciplinary Literacy Approach to Improving Student Learning*. Jossey-Bass, San Francisco.

McLaughlin, M. W., Telbert, J. E. (2006). *Building School-Based Teacher Learning Communities, Professional Strategies to Improve Student Achievement*. Teachers College Press, New York NY.

Resnick, L., Spillane, J., Goldman, P., Rangel, E. (2013). *Uvajanje inovacij: od vizionarskih modelov do vsako-*

dnevne prakse, O naravi učenja. Zavod RS za šolstvo, Ljubljana, str. 257-283. <http://www.zrss.si/pdf/o-naravi-ucenja.pdf> (dostopno 15. 12. 2018).

Rupnik Vec, T. (2007). *Opredelevitev vlog in odgovornosti udeležencev v procesu vpeljevanja sprememb v šolo. Priročnik za šolske razvojne tim*. Zavod RS za šolstvo, Ljubljana, str. 97-99.

Rutar Ilc, Z., Založnik, P. (2017). *Vodenje skupinskih procesov in sodelovanje v učeči se skupnosti. Učitelji, raziskovalci lastne prakse*. Zavod RS za šolstvo, Ljubljana, str. 41-62.

Toplak, C. (2002). *Moderiranje skupinskih procesov. Priročnik za moderatorje*. Umanotera, Ljubljana.

William, D. (2013). *Vloga formativnega vrednotenja v učinkovitih učnih okoljih. O naravi učenja*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo, Ljubljana, str. 123-142.

PRILOGI:

- **Predloga za opis in samoanalizo primera dobre prakse**
- **Iztočnice za kolego analizo primerov dobre prakse (Hattie, 2009)**

Priloga 1: Predloga za opis in samoanalizo primera dobre prakse

Izvajalec dejavnosti:		Predmet:	Primerno za starost oz. razred:
Naslov:			
Vsebina:			 Čas:
Cilji (spretnosti/kompetence):			
Gradivo:			
Potek:			
Komentarji:			
Kaj mi je uspelo? 		Kaj predlagam za izboljšavo? 	

Priloga 2: Iztočnice za kolego analizo primerov dobre prakse (Hattie, 2009)

Učenčeve usmeritve	Vloga učitelja
Njegov GLAS	Se učitelj zavzema za dobre odnose, izraža medsebojno spoštovanje? Učencem prisluhne, jih sliši, spodbuja k izražanju njihovih misli, pogledov, želja, prioritet ..?
Podpora učitelja	Nudi učinkovito povratno informacijo? Dobi vpogled v to, kaj učenci že znajo, kaj jih zanima, kako razumejo, kje imajo napačne predstave? Prilagodi poučevanje potrebam učencev?
Namen in smiselnost učenja	Je zaznati jasne namene in cilje učenja? So za učence smiselni in v izziv?
Podpora sošolcev	Je zaznati medvrstniško sodelovanje? Podajanje povratne informacije?
Zavzetost	Ali učenci vedo, kaj se učijo, zakaj se učijo in kdaj bodo uspešni?
Občutek vrednosti	Ali se učenci počutijo vključene in sprejete v učni proces?

Teja Razpotnik,

OŠ Škofljica, teja.razpotnik@gmail.com

ZATE SEM TU!TOR – TUTORSTVO NA PODRUŽNICI OSNOVNE ŠOLE

VSSKJ je tutor opredeljen kot varuh ali skrbnik, tutorand pa kot tisti, ki je tutoriran. Od tod tudi naš slogan *Zate sem tu oz. Zate sem tutor*, kar smo združili v *Zate sem tu!tor*.

Pogosto otroci in učitelji menijo, da je tutorstvo le učna pomoč šibkejšim učencem in da je lahko tutor le nekdo, ki ima v šoli same odlične ocene, tutorand pa otrok, ki ima negativne ocene. To je precej zmotno mišljenje. Tutorstvo namreč ne pomeni le nudenje učne pomoči, ampak je lahko tudi marsikaj drugega, kot bom navedla v nadaljevanju.

Tutor je lahko vsak otrok ne glede na šolske ocene. Vsak otrok lahko na neki način prispeva v svoje šolsko okolje in po mojih izkušnjah ravnano učno šibkejši otroci največ pridobijo na svoji samopodobi in samozavesti, ko se priključijo tutorjem, učenci, ki imajo povprečne ocene, pa so navadno najboljši tutorji na učnem in socialnem področju leto ali dve mlajšim otrokom.

Z odprtjem nove podružnične šole na Lavrici (2016) smo uvedli tudi interesno dejavnost tutorstvo. Podružnično šolo obiskujejo sicer le učenci razredne stopnje, a je samo teh več kot dvesto. Sprva se je na tutorstvo prijavilo le 7 učencev, ki so prišli bolj ali manj iz radovednosti, dve leti kasneje je aktivnih že 35 tutorjev, še 15 pa jih le obiskuje interesno dejavnost enkrat tedensko.

Prvih nekaj srečanj je potekalo tako, da sem jim prebrala kakšno zgodbo, ki je vsebovala moralne nauke – odlične so kratke indijanske zgodbe –, nato pa smo se o tem pogovarjali in nauke prenesli v naše šolsko ali življenjsko okolje. Po vsakem srečanju so imeli 'nalogo', da na kakršen koli način pomagajo prijateljem, sošolcem ali drugim in o tem poročajo naslednji teden, ko smo se zopet srečali. Hitro se je izkazalo, da tako majhni otroci pozabijo nalogo, ki ni obvezna, šolska, zato je bilo treba ubrati drugačen pristop. Skupaj smo iskali možnosti, kako bi lahko pomagali otrokom, ki potrebujejo pomoč na učnem ali na socialnem področju. Poleg klasičnih učnih pomoči 'ena na ena' so se odpirale nove ideje: skupinska učna pomoč, pomoč pri domačih nalogah v podaljšanem bivanju, igre v jutranjem varstvu, pomoč v jedilnici in igra z učenci s socialnimi primanjkljaji.

SKUPINSKA UČNA POMOČ

Skupinsko učno pomoč so izvajali učenci dvakrat tedensko v času jutranjega varstva. Učenci 4. in 5. razreda so nudili

pomoč pri matematiki in angleščini. Skupinska učna pomoč je bila namenjena predvsem utrjevanju in ponavljanju, npr. pri matematiki hitro računanje s prehodom čez desetico, poštevanke, deljenje z ostankom, teorija (pojmi pri računskih operacijah, geometrija itd.), pri angleščini pa utrjevanje besedišča, petje pesmic ipd. To obliko dela moramo še okrepiti, saj se je izkazalo, da so se učenci v jutranjem varstvu raje igrali, kot da bi prihajali k tutorjem, zato bo treba tutorje še bolj opremiti z didaktičnimi igrami, da bodo imeli učenci (tutorandi) občutek, kot da so se prišli igrati in ne učiti. Pogosto so učenci tudi pozabili priti prej v šolo, zato se je izkazalo kot bolj učinkovito, če so tutorji en dan prej obiskali vse razrede v času pouka in učence opomnili, da se jim lahko naslednje jutro pridružijo. Takrat je bil obisk vedno številčnejši.

IGRE V JUTRANJEM VARSTVU

Pri nas poteka jutranje varstvo od 2. razreda naprej v šolski avli. Za te učence so tutorji vsako jutro prinesli namizne igre, ki so bile sicer spravljene v zbornici. V avli imamo tutorski kotiček in učenci so se s pomočjo tutorjev že navadili, da za seboj igre tudi spravijo. Tutorji so bili tako zadolženi, da igre prinesejo in odnesejo, še bolj pomembna naloga pa je bila animirati preostale učence, da bi se vključili v mirno, družabno igro pred poukom. V prihodnjem letu bomo igre hranili v šolski knjižnici, kjer bodo evidentirane za izposajo in bomo tako imeli še boljši nadzor nad njimi. Pomembno je, da so to igre, ki ne trajajo predolgo, saj lahko učencem to sicer povzroči stisko in igre ne želijo zaključiti, čeprav morajo že iti k pouku.

Igre v jutranjem varstvu imajo več pozitivnih plati. Tutorji se navajajo na odgovornost, saj morajo misliti na to, da igre prinesejo in odnesejo, poleg tega pa morajo skrbeti, da v igrah česa ne zmanjka in da jih spravijo tako, kot morajo biti spravljene. To je hkrati tudi naloga vseh, ki se z igrami igrajo. Za učence v jutranjem varstvu pa namizne igre predstavljajo miselno aktivnost pred poukom, ki ni stresna, pa vendar jih 'zbudi' in pripravi na pouk. Učencem v jutranjem varstvu ni več dolgčas, poleg tega je manj tudi brezciljnega tekanja naokrog. Učencem igre ponujajo tudi priložnost, da se igrajo z nekom, ki ni njihov sošolec ali prijatelj, z nekom, ki je mlajši ali starejši. Vsekakor je prednost tudi to, da so v avli združeni vsi učenci od 2. do 5. razreda in je možnost interakcij in povezanosti med njimi toliko večja.

POMOČ V JEDILNICI

Tutorji se javijo tudi za pomoč v jedilnici. Njihove zadolžitve so: nadzor nad uporabo brisačk, nadzor nad razvrščanja

Razpored tutorjev v JV – namizne igre

	PON	TOR	SRE	ČET	PET
7.20-8.10					

Razpored tutorjev v JV – skupinsko učenje (poštevanka, hitro računanje, utrjevanje besedišča TJA)

	PON - MAT	ČET - MAT	PET - TJA
7.30-8.15			

Razpored tutorjev v času kosil

	PON	TOR	SRE	ČET	PET
12.00-13.00					

► Sezname z imeni tutorjev so obešeni v vsaki učilnici, zbornici in avli šole.

njem zavržene hrane, pribora in partičkov, opozarjanje na tišje pogovarjanje, pomoč učencem, če so raztresli hrano po tleh ipd. Tutorji so navzoči vsak dan v času največje gneče v jedilnici in učiteljice so poročale, da sta se ob njihovi navzočnosti v jedilnici izboljšala čistoča in red.

IGRA Z UČENCI S SOCIALNIMI PRIMANJKLJAJI

Otroci s socialnimi primanjkljaji se igri težje priključijo zaradi strahu pred zavrnitvijo ali pa se vanjo vključijo agresivno in ob neprimernem času – sredi igre – in želijo, da vsi prenehajo z igro, zato da bi se sami lahko pridružili. Ko se pridružijo, navadno ne upoštevajo pravil igre in jih prirejajo svojim potrebam in želji po zmagi, so pogosto tekmovalni ali pa se ob prvem porazu ne želijo več igrati. Takim otrokom smo dodelili tutorja, ki ima dobro razvite socialne veščine. Najprej naveže stik s socialno šibkejšim otrokom, nato pa hodi v skupino, da bi se družil s tem otrokom in ga usmerjal pri igri s sošolci. Če pride do odklonskih oblik vedenja, se odmakneta iz igre in se pogovorita o tem, kaj je pripeljalo do takšnega vedenja in kakšne bi bile druge možnosti izbire vrst vedenja ter kaj dosežemo z eno in kaj z drugo izbiro vrste vedenja. Prisotnost tutorja pozitivno vpliva na oba – tutorand ima dober občutek, ker se je z njim ukvarjal in ga vzel pod okrilje starejši učenec, tutor pa začne z drugačnimi očmi gledati na mlajše učence in še bolj razvijati svoje socialne veščine. Ker tutorji skrbijo za dobro počutje enega od mlajših učencev, se hitro povežejo tudi z drugimi mlajšimi učenci in tako samodejno pride do medgeneracijskega povezovanja.

POMOČ PRI DOMAČIH NALOGAH V PODALJŠANEM BIVANJU

Tej obliki pomoči smo v tem šolskem letu namenili velik poudarek. Tutorji po razporedu pomagajo v skupinah podaljšanega bivanja, kjer so načeloma eno leto mlajši otroci

od njih. Naš dogovor z učiteljicami in tutorji je, da morajo tutorji tisti dan, ko pomagajo v podaljšanem bivanju, svojo nalogo opraviti pred samostojnim učenjem ali kasneje doma. V posamezni skupini podaljšanega bivanja so lahko hkrati največ trije tutorji in lahko nudijo pomoč določenim učencem, ki imajo specifične učne težave, ali pa pomagajo komur koli, ki takrat potrebuje pomoč. Če učenci določen dan nimajo naloge ali pa pri njej ne potrebujejo pomoči, gredo lahko tutorji v kako drugo skupino podaljšanega bivanja vprašat, ali morda tam potrebujejo pomoč.

UČNA POMOČ TUTOR-TUTORAND

Takšna oblika učne pomoči 'ena na ena' je za zdaj pri nas še najmanj razširjena, saj je v tem primeru potrebno soglasje staršev. Čeprav staršem vedno razložimo, zakaj mislimo, da bi njihovemu otroku koristila tovrstna pomoč, predstavimo prednosti takega dela in pojasnimo, da se to nikamor ne zabeleži, imajo starši še vedno pogosto strahove, da bodo otroci stigmatizirani, ker prejemajo pomoč, in da bi se kdo ali celo tutor norčeval iz njih. Vendar verjamem, da bodo sčasoma tudi starši bolj zaupali taki obliki pomoči, ko bodo imeli več izkušenj oz. bodo spoznali pozitivne izkušnje drugih staršev. So pa tudi otroci, ki komaj čakajo tisti dan v tednu, ko bo tutor prišel po njih v razred, in že sami predlagajo tutorja, s katerim se želijo družiti.

Tutorstvo 'ena na ena' spodbujamo tudi znotraj razreda, saj so nekateri tutorji po dogovoru z učiteljico zadolženi tudi za pomoč določenemu sošolcu med poukom.

KAJ VSE SO ŠE POČELI TUTORJI

Tutorji pa niso nudili pomoči le učencem, ampak pogosto tudi učiteljem. Sodelovali so pri ustvarjanju izdelkov in okrasitvi šolskih prostorov. Oblikovali so piktograme za spodbujanje zaželenega vedenja v šolskih prostorih (npr. Hvala, ker pomagaš. V jedilnici se tiho pogovarjam s sosedom. Po hodnikih se mirno sprehajam s prijatelji. Itn.).

Kadar se je na šoli odvijal poseben dogodek (tekmovanje, proslava, prihod pomembnih gostov ipd.), so pomagali pri pripravi prostora, sprejeli goste, jih pogostili. Dajali so pobude, kaj bi lahko v šoli še spremenili za dobro počutje učencev. Vključili so se torej v celotno šolsko dogajanje in ne le v dogajanje znotraj razreda, kar so zelo radi počeli in so prisotnost na teh dogodkih sprejeli kot nagrado oz. priznanje za svoje »dodatno delo«.

ORGANIZACIJA DELA TUTORJEV

Pri tako velikem številu tutorjev na razredni stopnji in toliko različnih dejavnostih, ki so potekale skozi celotno šolsko leto, je nujno potrebna dobra organizacija. Na začetku šolskega leta sem pripravila tabele za vsako dejavnost, kamor so se vpisali učenci. Nato sem pripravila urnike za vsako dejavnost, ki smo jih pregledali, popravili in dopolnili skupaj s tutorji. Končne sezname sem poslala vsem učiteljicam, en izvod pa obesila na oglasno desko v zbornici. Vsi učenci so dobili obvestilo v beležko, kjer je bilo zapisano, kje, kateri dan in ob kateri uri bodo navzoči kot tutorji. To je še posebej prav prišlo v času podaljšanega bivanja, da so lahko učiteljicam pokazali, kam morajo iti in kdaj. Tako ni bilo zmede tudi, če je v podaljšanem bivanju nadomeščala druga učiteljica. Obvestila v beležkah so prišla prav tudi zato, ker se je kar nekaj otrok pridružilo tutorjem tudi med šolskim letom – pri tej dejavnosti se mi namreč ne zdi primerno reči, naj z nudenjem pomoči počakajo na prihodnje šolsko leto. Če je otrok pripravljen pomagati drugim, je pri nas dobrodošel kadar koli.

Za pregled nad delom tutorjev pa sem dala sezname za vpis (ime tutorja, datum in podpis) v vsako skupino podaljšanega bivanja in jedilnico. Tako lahko približno vsak mesec pregledam, kako dejavni so bili tutorji, in se z njimi pogovorim o morebitnih razlogih za odsotnost.

NAGRADNI IZLET ZA TUTORJE

Če je le možno, peljemo tutorje na nagradni izlet. Če to zaradi finančnih ovir ni možno, je dobro, če se na koncu šolskega leta (ali pa tudi ob polletju) tutorji zberejo in podružijo v različnih oblikah – gredo na sladoled, organi-

► Nagradni izlet za tutorje (junij, 2018) v ljubljanski Tivoli, kjer so se igrali igre z žogo, rolali itn. Na koncu smo si privoščili še kepico sladoleda.

ZATE SEM TUTOR

Pozdravljen TUTOR!

To je tvoj urnik tutorstva:

Hvala, ker pomagaš!

učiteljica Teja ☺

zirajo večer družabnih iger ali druženje ob športnih igrah ipd. Ob tem še izmenjajo izkušnje in se tako mlajši tutorji povežejo s starejšimi.

Ob koncu šolskega leta podelimo še priznanje za NAJ TUTORJE, ki jih predlagajo učiteljice, v prihodnjem šol-

skem letu pa bomo morda vključili še predloge učencev.

► Pohvala za tutorja

POČASI SE DALEČ PRIDE

Prvo leto je bilo uvajalno leto tudi za učiteljice, saj so bili njihovi odzivi na tutorstvo zelo različni. Nekatere so takoj našle učence, ki bi lahko postali tutorji, in jih znale motivirati, nekatere so tudi takoj predlagale tutorande – učence, ki bi jim prav prišla pomoč tutorjev, nekatere pa niso bile prepričane, da lahko učenci pri tej starosti nudijo pomoč vrstnikom, še posebej ne učenci, ki niso učno najmočnejši. Nekatere niso bile naklonjene ideji, da bi tutorji hodili pomagat njihovim učencem, saj so se bale, da bi lahko naredili še več škode. In tudi to sem lahko razumela. Njihov strah je po eni strani upravičen, kajti otroci z učnimi težavami imajo pogosto tudi nižjo samopodobo. Če takemu učencu dodeliš tutorja, ki nima ustreznega pristopa in bo nastopil preveč strogo, na način ,hočem biti tvoj učitelj, poslušaj me', si za vedno zaprl vrata, kajti tak učenec zagotovo ne bo več želel sprejeti pomoči. Zato je treba v tutorje najprej vložiti precej ur pogovorov o načinu dela s tutorandi. Dober način priprave na delo s tutorandi je tudi igra vlog, saj se največ naučijo, če opazujejo, kako nekdo pomaga igranemu tutorandu. Po igri vlog skupaj analiziramo, kaj je bilo dobro in kako bi lahko še bolje pomagali. Vsak teden, ko smo se dobili na interesni dejavnosti, smo se pogovarjali o njihovih primerih nujenja pomoči in skupaj analizirali ter iskali rešitve za težave, na katere so naleteli. Večkrat so na primer poročali, da se tutorandi izmikajo delu tako, da iščejo načine za klepetanje z njimi ali pa da želijo, da bi tutorji naredili nalogo namesto njih ipd. Pogosto smo

se z učiteljicami podaljšanega bivanja lahko dogovorili, da so se v takšnih primerih tutorji s tutorandi posedli nekam zadaj v učilnici ali pa pred učilnico, če ni bilo prostora. Opremila sem jih tudi s tehnikami preusmerjanja pozornosti nazaj k šolskemu delu. Po enem letu se je izkazalo, da so v podaljšanem bivanju tutorji postali zelo zaželeni, saj so nudili individualno pomoč pri nalogah učencem, ki so se teže zbrali ali potrebovali individualno razlago navodil, učiteljice pa so se tako lahko posvetile mnogim drugim učencem, ki so tu in tam ravno tako potrebovali pomoč, pa je sicer niso mogli dobiti. Ali pa so lahko učiteljice pomagale učencem s težjimi učnimi težavami, tutorji pa so bili na voljo preostalim učencem, ki so potrebovali pomoč.

TUTORSTVO V PRIHODNJE

Ker je tutorjev preveč za eno skupino, jih bomo ločili glede na število po razredih v 2 ali 3 skupine. V 1. in 2. razredu bomo imeli poudarek na sami interesni dejavnosti – učenje učenja skozi zgodbe in igre vlog. Pri tutorjih v 3. in 4. razredu bo poudarek predvsem na igri vlog, enkrat mesečno pa bodo s svojimi tutorandi v skupni učilnici, kjer jih bom opazovala pri tutoriranju in bomo nato naredili skupno analizo. Z učenci 5. razreda se bomo dobivali priložnostno. Pogovorili se bomo o njihovih izkušnjah in iskali rešitve za težave, na katere bodo morda naleteli ob tutoriranju. Poleg tega nameravam pri vseh skupinah uvesti tudi mediacijo kot način reševanja konfliktov.

Decembra smo se mlajšim učencem približali tudi tako, da so jim tutorji vsak dan brali pravljico v jutranjem krogu.

KAJ O VSEM TEM MENIJO TUTORJI

Ker vsako leto večina tutorjev ostaja in prihaja vedno več novih, me je zanimalo, zakaj nekateri tutorji vztrajajo že tretje leto in zakaj se želijo novi učenci pridružiti tutorjem.

Gal in Matej – 5. razred – tutorja drugo leto: Nama je všeč, da lahko hodiva skupaj pomagat v podaljšano bivanje. To je najin skupni interes in tako se na neki način druživa. Vesela sva, ko nekdo nekaj zna ali razume, ker sva mu midva pomagala.

Svit – 4. razred – tutor že tretje leto: Meni je všeč, da gremo na koncu šolskega leta nekam na izlet in se podružimo s preostalimi tutorji.

Leon – 1. razred – tutor prvo leto: Želim postati tutor, ker mi gre dobro matematika in bi rad pomagal, da bi še drugi znali. Slišal sem tudi, da se imajo tutorji 'fajn'.

Gjuca – 3. razred – tutorica drugo leto: Rada pomagam, ker se ob tem dobro počutim. Ko prinesem igre v jutranje varstvo, so otroci zelo veseli, ko me vidijo.

Maruša – 4. razred – tutorica tretje leto: Ker hodim domov pred domačimi nalogami, sem se javila za pomoč v jedilnici in igre v jutranjem varstvu. V jedilnici rada pomagam, ker mi je všeč, da je jedilnica čista in so mi otroci hvaležni, ko jim pomagam pospraviti ali natočiti pijačo. Tudi učiteljice me pohvalijo, ker jim pomagam.

Tutorstvo je torej pojem, ki obsega bistveno širši pomen in dejanja kot le nudenje pomoči učno močnejšim učno šibkejšim. Tutorstvo ne pomeni učiti otroke šteti, ampak naučiti otroke, kaj šteje v življenju.

Janja Hanžel.

Osnovna šola Antona Aškerca Velenje, janja.hanzel@gmail.com

O DOBROBITI PROSTOVOLJSKEGA DELA V OSNOVNIH ŠOLAH

Ideja, da bi v razširjeni program šole vpeljali novo interesno dejavnost, ki bi osnovnošolcem omogočala izkušnjo dobro organiziranega in sistemsko podprtega prostovoljskega dela, je v meni zorela dve leti, seme pa je bilo posejano že mnogo prej, še posebej v obdobjih, ko sem bila sama prostovoljka (v času študija v okviru Svetovalnega centra za otroke, mladostnike in starše, po študiju v okviru Centra za socialno delo Velenje in Medobčinske zveze prijateljev mladine Velenje, v času službe pri župnijski Karitas Velenje).

Pri vseh izkušnjah opravljanja prostovoljskega dela **sem spoznavala, kako brezmejna je dobrobit prostovoljskega dela tako za tistega, ki se mu pomoč nudi, kot tudi za tistega, ki pomaga sočloveku.** Zelo se strinjam s Primožem Jamškom iz Slovenske filantropije, ki pravi: »Pozitivni učinki prostovoljskega dela so: občutek,

da je prostovoljsko delo za nekoga koristno, možnost spoznavanja novih ljudi in širjenje življenjskega obzorja, učenje novih spretnosti in veščin ter pridobivanje novih znanj in izkušenj, ki ti bodo prišli prav, ko boš iskal/-a prvo zaposlitev. Prostovoljsko delo ti prav tako nudi možnost kakovostne osebne rasti kakor tudi pridobitev spoštovanja v skupnosti, v kateri živiš. Prostovoljsko delo pa ima tudi globlje razsežnosti; ne le, da pozitivno vpliva na osebo, ki tako delo opravlja, temveč je odlično sredstvo za odpravljanje predsodkov in nestrpnosti v družbi, ki se pojavljajo zaradi številnih stereotipov.«

Prav vse zgoraj naštetu sem kot prostovoljka doživljala tudi sama, zato ni čudno, da je notranji klic, podariti poleg opravljanja pedagoškega poslanstva še neko dodano vrednost za razvijajočo se osnovnošolsko mladino in za dobrobit celotne šole, postajal vse glasnejši. Poleg tega sem skozi desetletje vzgojnega delovanja iz dneva v dan prejemale potrditve, kako

nekaterih vrednot šole ni mogoče privzgojiti drugače kot prek zgleda in odnosnih izkušenj, ki krepijo določeno vrednoto v posamezniku (npr. strpnost, spoštovanje, odgovornost, sočutje, sprejemanje drugačnosti idr.). Prav to razsežnost vključuje tudi opravljanje prostovoljskega dela in vsega, kar spada k njemu za zagon, potek in osebno ter skupno sprotno in zaključno vrednotenje po opravljenem delu.

Po opravljenih izobraževanjih na Slovenski filantropiji (Prostovoljstvo v šolah, Motiviranje in spremljanje prostovoljcev) in po zaključenem odličnem programu Človek za druge v okviru Društva katoliških pedagogov Slovenije (Vzpostavljane prostovoljskega dela v lokalnem okolju) ter podpori ravnatelja in podobno mislečih, srčnih sodelavk znotraj in zunaj šole, še posebej pa ob prepoznavanju potreb zunanjih zavodov smo v šolskem letu 2016/2017 interesno dejavnost prostovoljstva oktobra začeli izvajati prvič. Mesec prej, septembra, smo učence 6. razreda povabili k sodelovanju in vključitvi v skupino mladih prostovoljcev po posameznih korakih, ki sem jih kot koordinatorica vodila (promocija prostovoljstva na razrednih urah, skupna predstavitevna srečanja in pogovori znotraj in zunaj šole, obisk zunanjih zavodov, predstavitev mentorjev, koordinatorke, odgovornosti in pravic prostovoljcev idr.).

Po predstavitvi področij prostovoljskega dela so se učenci prostovoljno, na podlagi slišane in videne ter lastnih interesov in osebne izpraševanja, odločili za eno od področij, pri katerem bodo sodelovali kot prostovoljci. Sledili so pogovori za prva srečanja s prejemniki pomoči oz. skupaj z mentorji posameznega področja

► Predstavitveno srečanje s potencialnimi prostovoljci se dotika vsega, kar zajema opravljanje prostovoljskega dela.

► Učenci prostovoljki pomagata drugošolcema pri razvijanju branja.

ter podpis dogovorov o opravljanju prostovoljskega dela, nalogah mentorjev, prostovoljcev, koordinatorja in slovesno sprejetje v prvo generacijo prostovoljcev na naši šoli.

Kako se je dobrobit prostovoljstva kazala že ob zaključku prvega leta, povedo izjave mentoric posameznih področij

- **POMOČ DRUGOŠOLCEM ZNOTRAJ ŠOLE** pri razvijanju učinkovitega branja;
- **POMOČ VZGOJITELJICAM** pri vključevanju v socialno okolje vrtčevskih otrok (poudarek je na druženju in pomoč pri vztrajanju pri igranju družabnih iger; po potrebi se z otroki iz vrtca igrajo tudi v drugih igralnih kotičkih, ustvarjajo z njimi, jim pomagajo pri oblačenju, pri razvijanju samostojnosti ter sodelujejo pri drugih aktivnostih po navodilih vzgojiteljic);
- **DRUŽENJE Z OTROKI S POSEBNIMI POTREBAMI** v okviru njihovih interesnih dejavnosti po pouku – letos smo prostovoljsko pomoč razširili še na naslednja področja;
- **NAGAJIVE ČRKE** (pomoč pri branju besedil, izdelovanju šolskega glasila, dajanje pobud za bralne aktivnosti, podpora bralcem, druženje z bralci);
- **USTVARJALNI PRSTKI** (pomoč pri rezanju, lepljenju, barvanju, izdelovanju, spodbujanje učencev k nadaljevanju dela, spoznavanje in druženje z učenci s posebnimi potrebami);
- **EKSPERIMENTI** (pomoč pri pripravi poizkusov, pomoč učencem pri delu, pomoč učencem na invalidskem vozičku);
- **DRUŽENJE S PSOM COFIJEM** (druženje s psom, športne igre/branje/

iskanje vonjev s psom, vzpostavljanje primerne fizičnega kontakta s psom).

Prav na vseh področjih so mentorice opazile pozitiven učinek na uporabnike pa tudi pri razvoju osnovnošolcev kot prostovoljcev. Vzgojiteljice v vrtcu so povedale, da so prostovoljci prava »dodana vrednost« in čudoviti pomočniki pri njihovem delu. Še posebej so se izkazali pri družabnih namiznih igrah, kjer vrtčevski otroci večinoma ne vztrajajo dolgo, vzgojiteljici pa ne moreta biti sočasno v vseh igralnih kotičkih in tako s pomočjo prostovoljcev zmoreta motivirati več otrok in ohraniti pozornost dlje časa pri eni aktivnosti, ker je starejša oseba za otroke pri igri bistvena. Vrtčevski otroci z zanimanjem pričakujejo prostovoljce in komaj čakajo novih iger z njimi. Zgodi se tudi, da se kak otrok laže poveže s prostovoljcem kot z vzgojiteljico. Prostovoljci so tudi inovativni in v skupino prinesejo posebno dinamiko in prispevajo k vedremu vzdušju.

Mentorice na Centru za vzgojo, izobraževanje in usposabljanje (CVIU) so povedale, da so prostovoljci »zlata vredni«. Čisto vsi, ki so se odločili za delo z osebami s motnjami v duševnem razvoju (tako v posebnem programu kot pri učencih v programu z nižjim izobrazbenim standardom), so pokazali veliko mero zrelosti, odgovornosti in dobre organizacije ter samoiniciativnosti. Bili so izjemna podpora še posebej pri gibalnih urah plesa, ko se sestavlja koreografija in prostovoljci uporabnike spodbujajo na njihov, povsem svojevrsten način. Uporabniki se veselijo rednih tedenskih srečanj in po zgledu prostovoljcev tudi sami izrazijo kakšno željo in dajo pobudo, kar se je sicer

prej redko dogajalo. Mentorice prostovoljci izjemno pomagajo in tudi zaradi njih in njihovega odziva imajo še dodatne spodbude za delo z uporabniki, pa tudi s prostovoljčevimi odzivi se pokažejo uporabniki v drugačni, novi luči. Neki deček, ki sicer težko vzpostavlja očesni stik, sprva ni želel oz. ni zmožal ohraniti zelenega pogleda v neki predstavi, potem pa se je javil prostovoljec, da bi mu pomagal, in deček je z veseljem sprejel pomoč tako, da mu je dovolil, da ga je samo opazoval in potem posnel, na koncu pa je zbral pogum in voljo in sam želel prostovoljcu pokazati, kako zna sam to narediti prav. Primer kaže na to, kako prostovoljci spontano izzovejo v uporabnikih želena dejanja in premik, do katerega bi morda sicer sploh ne prišlo ali bi bilo potrebnega veliko več časa. Zgodilo se je, da so pri neki plesni točki prostovoljke same predlagale drugo glasbo in jo pokazale mentoricam, po njihovem odhodu so uporabniki še želeli to isto glasbo in so delali z večjim veseljem, torej so bile prostovoljke spontano tudi dobre motivatorke.

Kot koordinatorica sem bila tako lani kot letos izjemno vesela, ker sem na skupnih srečanjih s prostovoljci tudi od njih dobila ogromno povratnih informacij o tem, kako so hvaležni za izkušnjo prostovoljstva in kaj jim je ta prinesla. Potrdilo se je, da je tako prva kot tudi druga generacija prostovoljcev z veseljem pripravljena nameniti del svojega prostega časa za pomoči potrebnim ljudem, sovrstnikom, odgovorno sprejeti in opravljati nalogo oz. zadolžitev, prek različnih dejavnosti razvijati čut za druge in skupnost, spoznavati pomen in vrednost prostovoljskega dela, pridobiti osebno izkušnjo prostovoljskega dela, naučiti se odgovornosti, spoštovanja, strpnosti (skozi prakso krepiti in razvijati vrednote šole, učiti se skozi delovanje), spoznati nekatere institucije zunaj šole, ki vključujejo delo z ljudmi z različnimi potrebami, v skupini prostovoljcev izmenjati svoje izkušnje, si biti v oporo, spoznati tudi kaj novega o sebi, nekaterim pa se nakazuje tudi poklicni interes ali pa prek prostovoljstva prepoznavajo dar, ki ga imajo, pa prej zanj sploh niso vedeli.

Ajla (šestošolka, ki pomaga vrtčevskim otrokom): »Za delo s predšolskimi otroki sem se odločila, ker bi jim rada pomagala pri vključevanju v igro in bi se tudi sama od njih kaj naučila.

Rada sem prostovoljka in pomagam. To me dela zadovoljno, srečno.»

Lina (šestošolka, pomaga drugošolcem na področju razvijanja učinkovitega branja in se družijo z otroki na CVIU, ko se s psom Cofijem učijo branja) je ob zaključku leta o svoji prostovoljski izkušnji povedala: »V tem šolskem letu sem si pridobila veliko izkušenj in spoznala veliko novih ljudi.«

Prostovoljci se skupaj s koordinatrico za prostovoljstvo trikrat letno udeležijo srečanj, kjer si izmenjajo izkušnje, se še bolj povežejo med sabo, kar v njih krepí občutek pripadnosti, hkrati pa se učijo vrednotiti svoje delo in reševati dileme in izzive, s katerimi se srečujejo sami ali njihovi sovrstniki. Nekateri si tudi morajo priznati, da so precenili sami sebe glede zrelosti opravljati prostovoljsko delo redno in vestno, zato so morali delo predčasno končati. Prostovoljci imajo tudi možnost sodelovati pri organizaciji tradicionalne dobrodelne akcije Podarim-se veselim in še tako preizkusijo svojo pripravljenost pomagati. Z akcijo želimo pokazati, da ni treba kupovati novih igrač, novih knjig, novih oblačil, nove obutve in drugih stvari, ampak da lahko vse te dobrine med sabo izmenjamo ali preprosto tisto, česar ne potrebujemo več, podarimo nekemu drugemu. Tako naredimo še eno dobrodelno dejanje, razširimo svoje srce in osrečimo nekoga, ki ga sploh nismo poznali. Hkrati sprejememo zadovoljstvo s podarjeno stvarjo, ki jo je nekdo že uporabljal, pa je dobro ohranjena in je postala nova, za nas. Prostovoljci pri akciji pomagajo pri zbiranju in razvrščanju prejetih stvari ter pri pripravi in pospravljanju prostora.

Še posebej me je presenetilo, kako so tudi drugi učitelji in razredniki otrok prostovoljcev želeli sami poudariti pomen prostovoljskega dela s tem, ko so bodisi izvedeli, da je neki učenec prostovoljec, in so ga pred vsem razredom pohvalili ali pa so ga zagledali še v drugi luči, ki je prej niso poznali, ali ko je na razrednih (ali drugih) urah beseda nanese na temo, ki je bila povezana s prostovoljstvom, in so prostovoljci lahko aktivneje sodelovali na podlagi lastnih izkušenj – s tem so zagotovo na poseben način obogatili razredne ure. Bili pa so tudi učitelji razredniki, ki so ob koncu leta s posebnim poudarkom razdelili pohvale prostovoljcem in jim namenili posebno pozornost, s tem pa krepili njihovo samopodobo in dali pomen

prostovoljskemu delu kot posebni vrednoti. Še posebej je bilo to koristno za učence, ki na učnem področju sicer niso dosegali najboljših rezultatih, so se pa zato odlično odrezali kot prostovoljci in se je tu pokazalo njihovo močno področje.

Kot mi še v vmesnih, posvetovalno-
-evalvacijskih srečanjih povedo mentorice, nekateri prostovoljci s svojo prisotnostjo še posebej obogatijo njihove skupne ure. Delo opravljajo izjemno vestno in dosledno, nekateri iz ure v uro postajajo bolj samostojni in samoiniciativni, tako v odnosu do drugih učencev kot v odnosu do mentoric, s tem pa tudi pridobivajo na samozaupanju vase in pridobivajo na razvijanju odnosnih kompetenc. Vse to vse vključene (uporabnike, prostovoljce in mentorje) bogati, hkrati pa se vsi učijo drug o drugem (kakor tudi vsak o sebi) in drug za (od) drugega.

Isak in Lina sta bila deležna še posebej izčrpnih pohvalnih besed njune mentorice, Ane Linasi, ki na CVIU vodi ure branja s psom Cofijem:

»O Lini in Isaku pa lahko izrečem samo najlepše, saj sta s svojo prisotnostjo zelo obogatila naše skupne ure s Cofijem. Svoje delo sta opravljala vestno in dosledno, iz ure v uro sta postajala bolj samostojna in samoiniciativna, tako v odnosu do naših učencev kot do naju z Matejo, s Cofijem pa so se sploh ujeli in razumeli. Lahko samo rečem, da sem ob naših skupnih urah resnično uživala. Iskrena hvala, ker tako bogatimo in se učimo drug o drugem.«

Dobrobit prostovoljstva, ki jo je zaznal pri sebi, je zgleden prostovoljec, šestošolec Isak, ki na CVIU pomaga osebam s posebnimi potrebami, strnil takole: »Vidim, da sem si izbral pravo področje. Res je dober občutek, ko vidiš, da si koristen. To sem občutil z dečkom,

ki sem mu pomagal loviti žogo.» Prav Isak je tudi letos, poleg preostalih vestnih in odgovornih prostovoljcev, na dobri poti, da prejme ugleden naziv Junak našega časa, ki ga podeljuje Slovenska filantropija, krovna organizacija v Sloveniji, ki podpira in širi prostovoljstvo v vse starostne skupine. Prav ta organizacija je lani naši šoli naziv podelila Junaki našega časa za odlično organiziranost prostovoljskega dela, na kar smo še posebej ponosni, saj so bili kriteriji kar zahtevni (več o natečaju najdete na: <http://www.filantropija.org/junaki-nasega-casa/> – Slovenska filantropija z natečajem vabi vse pedagoške delavce, da v svoje delo z otroki in mladostniki vključujejo prostovoljstvo kot vrednoto in pristop k sodelovanju, medsebojnemu spoštovanju, razvijanju empatije, sprejemanju različnosti, medgeneracijskemu sodelovanju ter osebnostni rasti v najboljšem pomenu besede; nazive podeljujejo v sodelovanju z Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport ter Zavodom RS za šolstvo. Na njihovi spletni strani so predstavljene dobre prakse osnovnih in srednjih šol ter dijaških domov, kjer imajo že zgledno organizirano prostovoljsko delo).

Več o prostovoljstvu na Osnovni šoli Antona Aškercia si lahko ob fotografijah, besedi in tudi kratkih posnetkih ter izjavah prostovoljcev ogledate v prispevkih na spletni strani šole: www.askerc.si, sem pedagoškim delavcem v osnovnih (in srednjih) šolah ter dijaških domovih pa želim, da pobrsakajo po sebi, ali tudi v njih že dlje časa tli iskrica, ki kliče po zagonu prostovoljstva tudi v njihovem zavodu. Iskrica, ki je močnejša od enkratnih, enotedenskih, enomesečnih, enoletnih projektov, ki jih je na šolah ogromno, iskrica, ki poveže podobno misleče sodelavce in deluje povezovalno tudi na lokalno okolje, iskrica, ki v nas in mladini prebujajo in krepí vzgojno funkcijo šole. Za koordinatorstvo prostovoljstva je potrebna prav ta iskrica, da bi lahko postal prostovoljec, pa si moraš to želeti, imeti rad delo z drugimi, biti spoštljiv, potrpežljiv in se držati dogovorov za opravljanje prostovoljskega dela, dan pa ti mora biti tudi podporno okolje, ki te spodbuja pri rasti iz malega prostovoljca v prostovoljca z velikim P.

Kot pravi pisatelj Anselm Gruen: *»Dragoceni smo. Mnogi nas čakajo.«*